

Paris – byernes by

Frede Lauritsen

Forord:

*Med ganske kort varsel meldte vi os til denne
- Familietur til Paris.*

Navnet skyldes en familie- og vennegruppe, der flere gange har arrangeret en fælles tur til byer i Europa. Denne gang var der imidlertid plads til enkelte ud over den faste kerne. Derfor fik vi mulighed for at deltage, endda til en rimelig pris.

Skønt vi tidligere har besøgt Paris, blev vi fristet, for Paris er ikke en by, man kan overkomme på en enkel tur, eller for den sags skyld to eller tre ture.

Paris har sin helt egen charme med musette Musik og grønne alleer. Ofte har man dog hørt om franskmændenes arrogance overfor turister, eller i hvert fald over for den del af turisterne der ikke behersker det franske sprog. For franskmændene har generelt den opfattelse, at alle bør kunne tale fransk. Dog fornemmede vi denne gang en vis imødekommenhed på dette felt, hvad jo nok skyldes den stigende turisme, hvor i hvert fald den merkantile del af befolkningen efterhånden har set det fornuftige i at behandle turister med lidt mere respekt og lidt mindre arrogance.

Paris og omegn har et enormt udbud af slotte, kirker og historiske seværdigheder. Byens udvalg af museer er helt enormt, og hvad disse besidder af verdenskunst, kan overvælde selv den mest hærdede og erfarne museumsgæst. Så selv om vi genkendte de mest befærdede strøg i byen, så var der så rigeligt af nye oplevelser at tage med sig hjem.

Velkommen med på turen

Hanne og Frede Lauritsen

En meget tidlig morgen i efterårsferiens begyndelse, nærmere betegnet **lørdag 15. okt. 2005**, mødtes en lille flok spændte mennesker med ”*små*” øjne på Museumspladsen i Ringkjøbing. Kl. 5:00 svinger en gul bus ind på pladsen, den lyder nummeret SC 88 878 og bærer på siden navnet Iversen. En halv time tidligere havde en lidt mindre flok haft den samme oplevelse i Hvide Sande. Ikke mindre end tre chauffører skal betjene os på den kommende tur, der går til Paris. To af dem haster ud til en af byens morgenfriske bagere for at hente friskduftende bagværk, så os ”*rekrutter*” ikke skal lide for store afsavn på turen. I den kølige morgen bliver bagagen hurtigt puttet ind i bussens bagagerum. Der knuses af med de få chauffører, der har leveret råmateriale til turen, men af forskellige årsager ikke har gjort sig fortjent til de oplevelser, der vil blive os andre forundt.

Dagens store nyhed spredes, Danmark har klokken en syvoghalvtreds fået **en ny lille prins** og eventuelt kommende konge. En nyhed der liver lidt op i den ellers så kølige, tamme morgen.

Lunt inden døre triller bussen, med 36 personer og **Ebbe ved rattet**, ud af byen, mens der vinkes og sendes lange blikke til de stakkels efterladte. Ebbe er ikklædt en fin hvid skjorte med Amalie Rejser skrevet på flippen. Næppe har vi passeret ”*Hezekiels Skammel*” i daglig tale Kuben (se 1993), før vi finder ud af, hvorfra vi kan forvente at blive serviceret.

Duften af **friskbagt brød** har for længst spredt sig i bussen, denne blandet med kaffemaskinens snorken og udsendte aromatiske skyer fanges af vibrerende næsebor. Vi glemmer helt, det stadig næsten er nat.

Straks bliver **Ulla utrolig populær**, idet hun troner gennem midtergangen med de morgenfriske og smurte rundstykker, der efterfølges af ost med tilbehør i form af peber i alle trafiklysets farver. Marmelade mangler der heller ikke hverken gul eller rød. Kaffebryggeren er på overarbejde, flere gange kommer Ulla rundt med kaffekanden, der får et tryk i toppen, og vore krus fyldes op.

En behagelig overraskelse lurar, for nu kommer Ulla rundt med friskduftende **morgenbasser** godt med ”*snask*” i, så meget - at et blad fra køkkenrullen er en nødvendighed. Hun indkasserer mange varme blikke som tak for lidt sødt til morgenkaffen, og hurtigt bliver kassen tom.

Nu er turen kommet til en **morgenbitter**, en opstrammer der nødvendigvis bør indtages som et godt værn mod uønskede baciller. Der kan vælges mellem Fernet Branca og Underberg, og doktoren ved navn Nielsen er også med.

Det tidlige tidspunkt til trods har et par turdeltagere skaffet sig en **morgenavis**, der cirkulerer rundt i bussen, men aviserne har endnu ikke fået nyheden om vores lille prins.

Veltilpas og mætte af den omsorgsfulde og betænksomme servering er der skabt en god stemning i bussen, dertil kommer den tidlige opståen, så der fornemmes en almindelig mathed. Visse steder anes en diskret gaben og skutten sig i sæderne, så om lidt vil der sikkert være mange, der blunder ind i Morfeus arme.

Men det vil være en stor synd, for i Ø anes **en hær af tusinde morgenflammer**, der danner et smukt gyldent skær på morgenhimlen.

Vi har for længst passeret den gamle **grænse fra 1920 - Kongeå**, og er nu tæt på nuværende grænse, det skønt klokken ikke er meget over syv. Der gøres et kort hold, for bussen skal tanke diesel. Det fortælles os, at rent papirmæssigt er det noget lettere at fylde på i Danmark.

Næppe har vi passeret **grænsen ved Kruså**, før der igen gøres holdt. Det servicerende folk tanker op af øl og vand. Vi skulle jo nødig dehydrere i de kommende dage. Alle vi andre tanker op af engelsk lakrids, vingummibamser, spejderhagl, Kongen af Danmarks bolcher, chokoladekringler, mågeklatter og skumfiduser.

Da vi igen ruller mod S, **gnaskes der højlydt** i enhver afkrog af bussen. Dette styrker tørsten, og der er en livlig trafik til baren. Efter mindre end en time passerer vi verdens mest trafikerede kanal Kielerkanalen (se 1895), der har sin ganske spændende historie.

Efter endnu en stund har tyggebevægelserne gjort sit til, at **sønnen kommer snigende**. Men brat bliver vi afbrudt, idet en af bosserne ikke under os den mindste rast eller ro.

John, med den ulastelige frisure, fatter mikrofonen og giver forskellige oplysninger om turens videre forløb. Han taler om Paris som vi andre om Hvide Sande, for han har været der så tit og kender Paris som sin egen bukselomme. Vi er i Paris kl. 22:17, lover John med overbevisning i stemmen, men han skulle tage så grusom fejl. Vi får udleveret kort over dit og dat, bl.a. over Metroen i Paris, som han siger, er ganske let. Der er "kun" 350 stationer at vælge imellem, de befordrer daglig mellem otte og ni mio. passagerer og bruger lige så meget strøm, som en by på 400.000 indbyggere.

Senere konstaterer vi, at John får ret, når man er kommet ind i **Metro-systemet**, er det ganske let. Metroen i Paris blev åbnet 10. juli 1900, for bedre at kunne afvikle trafikken under det kommende OL, som dette år blev afholdt i Paris. For første gang blev OL konkurrencerne åbnet for kvinder, og svømmekonkurrencerne foregår i Seinen. Danmark udbytte af legene var:

To guldmedaljer: Gevær og tovtrækning. Det var for øvrigt i samtræk med Sverige

Tre sølvmedaljer: Gevær

To bronzemedaljer: Svømning og 400 m løb

Igen i 1924 var der OL i Paris. Her vandt Danmark:

To guldmedaljer: Boksning og fægtning

Fem sølvmedaljer: Boksning, sejlsport, ridning og cykling

To bronzemedaljer: Skydning og fægtning.

John er nu færdig med sine **informationer**. Igen sætter folk sig mageligt til rette, dykker ned i sæderne og forbereder sig til en morgenlur. Men næppe har stilheden lagt sig, før endnu en fredsforstyrrelse melder sig på banen. Hanne fatter mikrofonen og publicerer en konkurrence, der bevæger sig rundt i det ikke særlig lette danske sprog.

Konkurrencen går ud på, at der i en sætning mangler to ord, disse to ord skal staves fuldstændigt ens, men har to forskellige betydninger. Her et eksempel:

Mutter forstår det med det samme, men _____ ingenting. Det manglende ord er - fatter.

Sådan fortsætter 20 spørgsmål, og Hanne lover letsindigt en øl i præmie til de vindende. I dette tilfælde gik sejren til seks fra Holstebro, hvad der skabte lidt uro eller retter moro, for var det nu også retfærdig, seks - og så fra Holstebro.

Vi er nu nået til en af **Tysklands største byer - Hamburg**. Men, men - motorvejstunnelen under Elben står under vand - - - store problemer. Forstod du den. Dog passerer vi ganske kvikt. Tunnellen blev

indviet 10. jan. 1975 og var en stor lettelse for den koncentrerede trafik gennem Hamburg. Med den voksende trafik er trafikken gennem Hamburg igen ved at være et problem. Elben er Tysklands vigtigste flod med 1.165 km. Den udspringer i Tjekkosllovakiet og udmunder som en bred flod i Helgolandsbugten V for Hamburg.

Hamburg Havn er Tysklands største havn og hører til blandt verdens største havne. Den kan besejles af oceangående skibe. Det er enormt, hvad vi ser af kraner, de står næsten skulder ved skulder, så man føler, at de kan løfte hele byen, hvis de enedes om det. Store skibsværfter, olieraffinaderier og en omfattende industri ligger i forbindelse med havnen, eller havnene for de strækker sig over mange km.

Omsider lykkes det for de fleste, at få lukket øjnene for en stund. Men **panoramaet** er der andre, der ikke vil gå glip af. Det udspilles i det landskabelige miljø vi passerer.

Men så - hvad nu, **bussen går næsten i stå**. Der gisnes om trafikulykke eller vejarbejde. Uanset hvad - så vælger Ebbe at forlade motorvejen, og nu oplever vi landskabet helt anderledes. Farten er betydelig reduceret grundet de krøllede veje gennem små landsbyer. Det koster noget på tiden, men til gengæld betales med oplevelser der er mere intense. Arkitektonisk oplever vi den frisiske byggestil på tæt hold. De høje slanke popler markerer sig kraftigt i landskabet, stadig står rapsmarker i blomst, glæden over grøftkantens flora, kvæg på græs, enkelte rådyr og m.m.

Lang tid går der dog ikke, før der høres **maverumlen**. Der er nemlig tidligere blevet talt om frokost, og noget sådan gør man ikke ustraffet. Der holdes udkik efter et passende sted, hvor der kan serveres, men det er her, som vi vist alle kender, når vi skal spise frokost i det grønne:

"Det bedste sted er altid lidt længere fremme."

På en rastepåds i et skovområde gøres holdt, igen er Ulla på banen og disker op med brød og smør, tunmus, æg, tomat, agurk, peberfrugter, pølse og postej. Af drikkevarer vælger de fleste dåseøl. Skønt store anstrengelser finder vi ingen anledninger til at kritisere kvalitet såvel som smag, alt er helt i top. Sultne som vi er, gøres der et voldsomt indhug i proviantbeholdningen.

Efter denne tiltrængte pause sætter Vagn sig til rattet. Også han er **ulastelig klædt** i hvid skjorte, men her står der Iversen på skjorteflippen. Kursen har, så vidt vi fornemmer ændret sig til mere V end S. Måske er Vagn bedst på en vestlig kurs. En gang imellem smutter vi over en stor å, eller er det mon en flod. Vi når ikke at tælle vandløbets flora og fauna, som er afgørende for, om det er det ene eller det andet. Som forklaring kan nævnes, at Gudenå egentlig har et forkert navn, for den er faktisk i dag en flod grundet et voksende antal af flora og fauna. Mange byer passerer vi, undertiden på større afstand. Enkelte gange fanger vi et bynavneskilt, så vi til en vis grad kan følge med i, hvor i verden vi befinder os. Det fornemmes, at landskabet er blevet mere fladt, så det kan måske tænkes, vi ganske ubemærket er smuttet ind i Holland, eller Nederland som det rettelig hedder. I dag er der jo ikke de store falbelader ved grænseovergange. Arealmæssigt er Nederland lidt mindre end Danmark, men der bor næsten tre gange så mange mennesker. Det vi kører igennem virker ikke særlig tæt beboet, men kommer man ind i byerne, så bor hollænderne tæt. Der findes en regel om, at de ikke må bygge etplans huse, men skal bygge i etager, netop grundet byernes ekstreme mangel på plads.

En kort stund har Ulla slappet af, men nu hviskes der **"diskret"** i krogene, men dog ikke mere **"diskret"** end at hun kan høre det, om det mon ikke snart er blevet kaffetid. Straks vækkes Ulla af sin dvale, og kaffebryggeren begynder igen sit snorkende arbejde. En overraskelse lurer, og en

overraskelse er jo altid herlig, ifald den er positiv. Og denne er meget positiv, Ruth har nemlig bagt en drømmekage til hele selskabet, en handling hun får stor og velfortjent ros for. Vi smækker os, og nogle af os er endda så heldige, helt tilfældigt, at sidde et sted, hvor kagen passerer to gange, en sådan chance lader en slikmund ikke gå fra sig. Det koster et par kopper kaffe ekstra.

Dagen er nu så fremskreden, at vi igen ser **solens gyldne skær** på himlen, men nu er det i V det brænder. Igen gør bussen et stop, der er nemlig gået flere kvarter, siden vi sidst fik mad. Aftenens dinner består af kold kartoffelsalat og skinke, og da det er en dinner, er der nogle, der flottes sig med rødvin. Skønt vi spiser, for jeg ved ikke hvilken gang, synes appetitten stadig ikke at fejle noget.

Igen entrer vi bussen og **farer mod Paris**. Inden folk er faldet for godt ned i sæderne for at få sig et behageligt hvil, snupper Hanne igen mikrofonen. Den pige under os hverken rist eller ro, men præsenterer os nu for konkurrence nr. to.

Denne gang er det **24 danske byer**, der skal gættes. Fx lyder et spørgsmål: Udstrakt vandløb - og så er svaret naturligvis lang-å, altså byen er Langå. Vi tænker, så hjernen knager. Ingen har gættet alle byerne, men ved 20 melder de først sig. Igen bliver Hanne fattigere, for også denne gang har hun udlovet præmier i form af øl. Og denne gang bliver Holstebro slået på målstregen af Hvide Sande.

Efter denne omgang **hjernegymnastik** breder matheden sig igen. Visse steder får de tunge øjenlåg magten. Flere vandløb, der nu formentlig skal betegnes som kanaler, passerer vi undervejs. Hvor tæt vi er på de store byer som Amsterdam, Rotterdam, Antwerpen, skændes vi lidt om. Hvorimod vi er temmelig enige om, at vi passerer Breda i Holland og Brussel i Belgien.

Hvis der endelig skal lyde en lille **beskeden kritik** af turen, så savnede undertegnede geografiske informationer undervejs, så vi bedre kunne følge med i, hvor langt vi var nået på vores klode. Landegrænser passeres jo i dag næsten som sognegrænser herhjemme. Navne på vandløb og byer vi passerer evt. krydret med små historiske oplysninger. Men jeg ved udmærket godt, at jeg på dette punkt er en "*særling*," for der er andre, der helst er fri for al den uro og snak, så der er ro til at læse "*Alt for Damerne*," eller hvad der nu hører til ens favorit.

Efter godt 20 timer, lidt over kl. 01:00, dvs. 2 timer og 43 minutter efter den lovede tid, når vi målet - Hotel Campanile i Paris med udsigt til Seine i distrikt Paris Saint-Denis. Udlevering af kufferter og værelsesnøgler går utrolig kvikt. Megen søvn er det ikke blevet til på turen, til gengæld har vi forsøgt at gemme alle oplevelserne på nethinden. Så for vort vedkommende er der næppe gået fem minutter, før vore trætte kroppe ligger udstrakt i herlige rene duftende lagner. Efter en lang og koncentreret dag gør søvnen omgående sin entre.

Omkring kl. 8:00 arriverer de fleste af turens deltagere **rimelig friske** i hotellets restauration. Morgenmaden er serveret, og der er et rigeligt og stort udvalg af alskens herligheder til stor fornøjelse for dem, der har en stor og god morgenappetit.

Dagen er beregnet til en større **byrundtur i Paris**. Med undtagelsen af et enkelt par er alle med på dagens tur, der starter kl. 9:30. Paris er en by med en enorm trafik, men til vores held er det i dag søndag, hvor trafikken ikke tilnærmelsesvis er så tæt, så trafikalt slipper vi forholdsvis let rundt i den næsten 3 mio. store by, der med forstæder runder over 10 mio. mennesker.

Der er tale om en kraftig befolkningsudvikling, i 1100-tallet boede der ca. 100.000 mennesker i Paris. I 1518 var tallet vokset til 400.000 og i 1814 til 700.000.

Den ældste del af Paris ligger på **to øer i Seine** - Ile St. Louis og Ile de la Cité. På sidstnævnte ligger Notre Dame de Paris, Palais de Justice og Sainte Chapelle, der er en af verdens fineste gotiske bygninger med pragtfulde glasmalerier, og la Conciergerie, byens ældste fængsel. Det er omkring disse bygninger og de to øer, at byen er vokset op på begge sider af Seine.

Paris historie går tilbage til før vores tidsregning. Cæsar omtalte byen som **Lutetia** og kaldte indbyggerne parisii, derfor blev byens navn Paris. Byen beskrives fra den tid som befæstet på øen Ile de la Cité i Seine. Man kan læse, at Paris i 886 blev ødelagt af vikingerne efter 13 års belejring. Forinden havde vikingerne været i Paris flere gange. Vikingehøvdingen Godfred i 845, men pariserne købte sig fri for at blive plyndret. Vi er indstillet på det samme og kan berolige pariserne med, at hvis beløbet er rimeligt, så tager vi hjem på onsdag. I 855 var vikingerne igen i Paris, da hed høvdingen Bjørn Jernside, han plyndrede befolkningen, den grumme karl, men gik senere i tjeneste hos Charles II. Siden 987, under Hugo Capet, har Paris været hovedstad i Frankrig

Paris er et af verdens betydeligste **kultur- og kunstcentre**, opdelt i 20 arrondissementer. Ikke mindre end 50 teatre findes der, et utal af biblioteker, arkiver samt politiske, økonomiske og videnskabelige institutioner. Og museer - uha hvor mange, ikke mindst hvis din interesse er malerier, kan du her bruge adskillige dage - nej uger, for en stor del af verdens mest anerkendte og dyreste kunst findes her.

Floden **Seine** udspringer NV for sennepsbyen Dijon og løber på sin 775 km. lange vej gennem Paris, Rouen og udmunder i Kanalen ved Le Havre.

Det er ikke småting, vi bliver præsenteret for på rundturen, for **Paris er en meget stor by**, der har utrolig meget at vise frem, så rigeligt til mange uger. De fleste seværdigheder kører vi blot stille forbi, mens John over højtalere fortæller om stedernes geografiske og/eller historiske facts. En del af stederne har vi tidligere været, andre vælger vi ud for at studere nærmere i morgen, hvor vi skal ud på egen hånd. De her nævnte seværdigheder kommer i vilkårlig rækkefølge:

Slottet **Palais du Luxembourg** er bygget til Dronning Marie af Medici, der flyttede ind i 1625. Indvendig pompøst udsmykket af Rubens. Få år efter overtog kardinal Richelieu slottet, efter ballade med Louis XIII. Slottet har gennemgået meget. Under revolutionen blev Luxembourgpalæet brugt som fængsel. Under Anden Verdenskrig brugte det tyske Luftwaffe slottet som hovedkvarter. I dag huser slottet det franske senat.

Haveanlægget omkring slottet, **Jardin du Luxembourg**, betragtes som byens smukkeste offentlige park, et yndet udflugtsmål for studenter og legende børn, her dyrkes tennis, basketball og motionister i stort tal løber på de omkringliggende stier. I det hele taget et afslappet og folkeligt sted. Her ses den flotte Medicifontæne, her står der en mindre model af Frihedsgudinden (se 1886), hvis ægte 46 m. høje storesøster var en gave fra Frankrig til USA i anledning af 100 året for Amerikas uafhængighed. Og det var her, Alexandre Dumas d'Artagnan mødte de tre musketerer i fægtekamp.

John fortæller om **boligernes høje priser** her i det absolutte centrum af Paris. Han henviser til et eksempel, hvor en lejlighed på 44 m² ude på øen ved Notre Dame blev solgt for 17½ mio. kr.

Place de la Bastille (se 1380) med Julisøjlen til minde om Julirevolutionen 29. juli 1789 rettet mod Charles X's regerings grundlovsstridige forordninger. Her lå det forhadte gamle statsfængsel Bastille, der blev midtpunkt i Den franske Revolution (se 1789). Bastille blev stormet af borgere og bønder 14. juli 1789. Kommandanten og soldaterne blev massakreret, men da "muren" faldt, blev folket overrasket, der sad kun syv fanger. Rygterne var gået, at der var mange våben og sad hundredvis af uskyldige fanger i Bastille. De syv fanger var enten gamle og uskadelige eller sindslidende, men de blev frigivet. I Bastille havde der siddet så kendte navne som Francois de Voltaire (se 1694), Marquis de Sade (se 1740) og Honoré-Gabriel de Riqueti Mirabeau (se 1749). Straks efter indtagelsen af borgen blev den revet ned, og 83 sten med indgravninger blev sendt ud til alle franske provinser som et symbol på de nye tilstande. I fortovet er den gamle mur markeret. Resten af borgens sten blev brugt til at bygge Concorde Broen.

Det Dansk Studenterhus ligger i det sydlige Paris med tilsvarende huse fra andre nationer i den internationale studenterby Cité Universitaire

Hvor Bastille tidligere stod, står nu **Opera National de Paris – Bastille**, der blev åbnet 14. juli 1989 netop på 200 årsdagen for stormen på Bastille. Der er stadig dønninger om bygningen, men den akustiske oplevelse siges at være perfekt for de 2700 tilskuere, der er plads til på operaens fem scener.

Området er et livligt arbejderkvarter Belleville og Ménilmontant med kirkegården **Père-Lachaise**, hvor mange berømtheder har fået deres sidste hvilested bl.a. Yves Montand, Simone Signoret, Sarah Bernhardt, Frédéric Chopin, Moliere, Edith Piaf, Oscar Wilde mfl.

Jernbanestationen **Gare d'Orléans** blev bygget i 1900 på ruinerne af Palais d'Orsay, der husede skattekontor og øverste domstol i Paris. Men under Pariserkommunens opstand i 1871 brændte oprørerne bygningen ned til grunden. Allerede i 1939 var den nye banegård blevet for lille og blev nedlagt. I mange år stod bygningen tom. En overgang hold auktionshuset Hôtel Drouot sine auktioner her, senere brugte Renaud-Barrault-kompagniet huset til teater, og det var her, Charles de Gaulle (se 1962) aflagde ed som præsident i 1958. Et par år var bygningen flygtningelejr, og den blev brugt som kulisse i Orson Welles filmatisering af Kafkas "Processen." I begyndelsen af 1970-erne overvejede man at nedrive bygningen, men en gammel plan om et kunstmuseum blev sat i værk. Bygningen, der er en arkitektonisk seværdighed, blev omdannet.

Dermed kunne **Musée d'Orsay** i 1986 præsentere den store lyse hal, med terrasser og trappeafsatser spækket med indsamlet kunst fra den franske stats øvrige samlinger. Museets kunst og kunsthåndværk præsenterer perioden 1840-1914, dermed dækker de hullet mellem Louvre, der slutter omkring 1850, og Centre Pompidou, hvis kunst dækker perioden fra omkring 1905 og frem. Musée d'Orsay er efter min mening det allerbedste kunstmuseum i Paris, med fremragende og unik guldalderkunst, hvor næsten alle de store navne er repræsenteret. Men - museet har kun et dansk billede et skagensbillede af P.S. Krøyer. Selv om museet er stort, er det i forhold til Louvre overskueligt, og deres billedvalg er ekstremt godt. Det er det helt rigtige sted for os, der ikke bevæger os oppe blandt den uforståelige kunst.

Et af Paris førende kunst og kulturcenter er **Centre Georges-Pompidou**. Nu er det sådan, og det gælder også i Paris, at kært barn har mange navne, det gælder også her, for Beaubourgcentret er det mest brugte navn blandt parisere, fordi det er områdets lokale navn, den tredje mulighed er Centre National d'Art et de Culture Georges Pompidou - ganske enkelt.

Centret er opført i årene 1972-77 til en pris af 1 mia. fr. Bygningen er meget speciel en stor firkantet betonbygning, hvor et kæmpe stålskelet og masser af glas i syv etager dominerer med udvendige kålormelignende udluftningskanaler, vandledninger, elinstallationer og rulletrapper hver type i sin farve. En meget sprælsk bygning. Centret ejer 30.000 kunstværker, der dækker perioden fra 1905 og til i dag, besøgstallet er 8 mio. gæster årligt. Ikke mindst fordi der er en formidabel udsigt fra toppen af bygningen.

Forum des Halles blev i 1979 åbnet som et supermoderne indkøbscenter, med alt hvad der hører til en by. Paris gamle frugt- og grøntmarked havde ligget her siden 1183 og indtil 1969, hvor denne handel blev flyttet til forstaden Rungis 20 km. S for Paris. De gamle haller blev revet ned i 1972. Oprindeligt var det tanken, at kulturen skulle bære en stor del af centrets aktiviteter, men i dag er det de mange indkøbsmuligheder, der er langt dominerende.

Place Vendôme blev anlagt i 1600-tallet og udstyret med en mægtig statue af Louis XIV (se 1643) Solkongen til hest. Den blev desværre, som så meget andet, ødelagt under revolutionen. I dag ser vi den 43,5 m. høje og 3,6 m. tykke Vendômesøjle, en efterligning af Trajansøjlen i Rom. Den er rejst i årene 1803-10 af Napoleon I som et sejrsmonument for sine sejrige felttog. Søjlen er beklædt med 260 bronzerelieffer, der snor sig 22 gange om søjlen. Reliefferne er støbt af 1.200 erobrede kanoner i felttoget 1805 og viser scener herfra. Indvendigt fører en trappe op til toppen, hvor der står en statue af Napoleon, der for øvrigt er udskiftet flere gange.

Den ottekantede plads hører til Paris mere fashionable adresser med dyre guldvarebutikker. Dele af justitsministeriet hører også til her. På en facade ser vi indbygget som skabelon en kæmpedør, den er omkring sine 3-4 etager høj med et tilsvarende håndtag på et par meter.

Napoleon havde en rationel tankegang, han indførte **metersystemet** (se 1790), hvor en meter svarer til 1/10.000.000 af afstanden fra Ækvator til Nordpolen. En præcis og original meter er afmærket i platin og opbevares her, så en forskydning aldrig kan komme på tale.

Pludselig råber John: "*Der har vi det.*" Det han mente var Hotel Ritz, hvor **Ritt Bjerregaard** som Danmarks udenrigsminister indlogerede sig i 1978. Regningen lød på 57.000 kr. og uheldig for Ritt, blev det opdaget. Regningen fortalte, at hun havde drukket den dyreste champagne og brugt penge på andre luksuriøse ting. Statsminister Anker Jørgensen kaldte hende hjem 16. dec. grundet den megen kritik og bad hende af egen lomme betale de 20.000 kr., Ritt nægtede og forlod regeringen.

Da Paris gamle **Opéra National de Paris - Garnier** stod færdig i 1875 efter 55 år, blev den betegnet som: "*En katedral for civilisationen.*" Arkitekten var Charles Garnier (1825-98). Renæssancebygningen hører til blandt verdens største teaterbygninger, ikke mindst fordi scenen er enorm, den kan rumme 450 skuespillere på en gang. Der er plads til 2.200 tilskuere, hvad der er mere beskedent. En ihærdig sjæl har fundet ud af, at bygningen har 6.319 trappetrin, så det må åbenbart samtidig være et motionscenter. Trapperne er i marmor af vidt forskellige farver. Operaens kuppel er ganske flot, her er loftet dekoreret af Marc Chagall så sent som i 1964. Det meget kendte "*Phantom of the Opera*" af Andrew Lloyd Webber har bygningen her som forbillede.

Sorbonne Universitetet, der betragtes som et af verdens fornemste universiteter, blev grundlagt af Robert Sorbon (1201-74) i 1257 som en teologisk skole.

Mange **danske kunstnere** har gennem årene rejst til Paris for at finde inspiration. Først og fremmest gælder det indenfor malerkunsten. Men også H.C. Andersen kom her flere gange, og

Ludvig Holberg boede her i 1716, hvor han blev inspireret af Molière, hvem han siden er blevet sammenlignet med.

Panthéon (se 1764) Sainte-Geneviève kirken i Paris blev bygget af Louis XV og indviet i 1791 som begravelsesplads for berømte franskmænd. Louis XV havde, under en alvorlig sygdom i 1744 lovet, at hvis han blev rask, ville han genopbygge den forfaldne kirke for Paris skytshelgen, Sainte-Geneviève.

Johan Otto von Spreckelsen (se 1989) er et kendt navn i Paris. Efter en international konkurrence blev den danske arkitekt i 1983 valgt til at bygge et stort ministerielt administrationscenter i Paris – pris 3 mia. fr. Resultatet blev den nye Triumfbue "*La grande Arche.*" Den blev indviet 20. juli 1989 og ligger i en lige linie fra Louvre og gennem Triumfbuen, en strækning på 11 km. Karmen, som den også kaldes, vejer 300.000 tons og er stor nok til, at Notre Dame katedralen kan stå oprejst under buen.

Det er som at køre på Manhattan i New York her i **La Défense**, skyskrabere i marmor, beton og glas flere af dem virker nærmest som skulpturer. Alt findes der i dette område, bl.a. Europas største shoppingcenter på 120.000 m² og 70.000 arbejdspladser. Desværre døde Johan Otto von Spreckelsen ved egen hånd 16. marts 1987. Det skete efter store uoverensstemmelser med bygherrerne, der efter Spreckelsens mening sparede ufornuftigt på materialer, hvad der senere også blev bevist, dermed fik han ikke fuldførte byggeriet.

I parkanlægget Champs de Mars - Marsmarken ligger Paris vartegn – **Eiffeltårnet** (se 1889). Da den rager 320 m. op mod himlen, kan den ses fra alle vinkler. Vi kommer til den gennem Avenue Kléber og gør holdt på Place du Trocadéro, der blev anlagt i 1858. Her ligger Palais de Chaillot, der blev opført til Verdensudstillingen 1937. I de to store gulligbrune, buede bygninger er der flere museer, marinemuseum, antropologisk museum og filmmuseum. Står man midt på pladsen, har man skråt ned foran sig et stort og imponerende flot springvand. Pladsen giver uden tvivl den bedste udsigt der findes til Eiffeltårnet.

Til **verdensudstillingen** i Paris 1889 blev der udskrevet en konkurrence om et markant bygningsværk. Der indkom 107 forslag, og man valgte et tårn tegnet af ingeniør A. Gustave Eiffel deraf tårnets navn. Efter verdensudstillingen var det planen, at tårnet igen skulle fjernes, men tårnet blev så populært, at det i dag er Paris' vartegn og hører til en af verdens allermest kendte bygningsværker. Allerøverst, 1792 trappetrin oppe, byggede Eiffel en "*elskovsrede.*" For at komme helt op skal der skiftes elevator. I det ene af tårnets ben findes en meget fornem restaurant, som vi har haft fornøjelsen af at besøge for en del år siden. Det var ekstremt dyrt, men da det var i erhvervsøjemed, var der sponsor på. Tårnet vejer 10.000 tons og bliver malet hvert syvende år. Der skal bruges 70 tons maling for at dække jernkonstruktionens 200.000 m² og de 50 km. stålstolper. De 25 malerne, der udfører dette job, skal på det nærmeste være aber og er udrustet som en anden bjergbestiger. Det tager 15 måneder og koster 20 mio. francs at male Eiffeltårnet. Til nu er tårnet malet 25 gange. I souvenirboden sælger de blandt meget andet tingeltangel - Eiffeltårnet som slikpind.

Franske krigsinvalid er stadig i **Hotel des Invalides** (se 1671). Derudover er stedet museum for fransk militærhistorie. I bygningskomplekset findes også kuppelkirken Dôme des Invalides, fyldt med faner de franske tropper har erobret fra fortidens fjender. Efter revolutionen blev kirken benyttet til opbevaring af krigsbytte fra Napoleons mange felttog. Kejser Napoleon I's jordiske

rester overførtes i 1841 fra St. Helena til Invalidekirken. Den lille mand ligger i en enorm stor kiste af rød porfyr og grøn granit, kisten besøges årligt af mange tusinde turister. Trods nederlagene er Napoleon stadig utrolig populær, således blev hans trekantede hat solgt i 1975 på auktion i Paris for 225.000 kr. - ganske meget for en hat, må man sige.

Ud for Invalidekirken ligger Paris mest berømte bro over Seine Pont Alexandre III.

Her følger forskellige mindre oplysninger med Paris i centrum:

Verdens første avis, Gazette de Paris, blev udgivet i Paris i 1631.

Faldskærmsudspring lykkedes for første gang 22. okt. 1797. Udspringet skete fra en ballon, hvorfra Andre-Jacques Garnerin sprang ud over Monceauxparken i Paris.

Dubonnet kan nydes for første gang i 1846, det skete også i Paris.

Paris var den første by i verden, der oplever at blive bombet fra et fly. Det skete i 1914 under Første Verdenskrig.

Under Anden Verdenskrig i årene 1940-44 var Paris **besat af Tyskland**.

Unesco (se 1946) har hjemsted i Paris. Organisationen blev oprettet i 1946 som støtte for undervisning, videnskab og kultur.

Paris er også sæde for **OECD** - Organization for Economic Cooperation and Development, der blev oprettet i 1961 som afløsning for OEEC. Organisationens formål er at udvide verdenshandelen samt at samordne økonomisk politik og hjælp til u-landene. Første generalsekretær var danskeren Thorkild Kristensen, der dengang boede i Paris. Han er måske bedre kendt som "*Thorkil Livrem*," fordi han som dansk politiker gik ind for et stramt spareprogram.

Indtil 1967 havde **NATO** (se 1949) hovedkvarter i Paris. Men i 1967 meldte Frankrig sig ud af NATO, og hovedkvarteret blev flyttet til Bruxelles.

Disneyland ligger 32 km. Ø for Paris, det åbnede i 1992 som det femte Disney World og fik navnet Eurodisney. Blandt ungdommen i Frankrig er stedet næsten lige så kendt som Eiffeltårnet. Vi besøgte forlystelsesparken kort efter dens åbning, men var ikke imponeret, sat i forhold til en tidligere oplevelse i Disney World i Florida. Det kunne måske også skyldes, at ens smag har ændret sig i takt med alderen?

Den 31. aug. 1997 omkom **Prinsesse Diana** fra England ved en tragisk bilulykke ved Pont De L'Alma i Paris. Det hævdes, at prinsessens chauffør havde kørt ekstremt stærkt for at undslippe påtrængende paparazzi-fotografer. Men mange andre teorier har været på banen. Dødsfaldet fik en enorm omtale over hele verden, og gav alvorlige skrammer i det engelske kongehus.

Et kunstværk som mange af os har nydt i Danmark er Bjørn Nørgaards (se 1947) **gobelin** i Riddersalen på Christiansborg. De er vævet i Paris, hvor Kronprins Frederik 17. maj 1999 klippede det sidste tæppe af væven.

Da vi når op på højdedraget **Montmartre**, får vi fri til et par timers selvstændig rundtur. Og det er bestemt ikke meget i et så alsidigt, historierigt og spændende kvarter.

Forlystelsesetablissementet Moulin Rouge har naturligvis en stor rød mølle som ”butikkens” vartegn. Stedet åbnede i 1889 og har gennem årene haft utrolig mange kendte berømt heder på sit repertoire. Navne som Joséphine Baker (se 1906), Edith Piaf (1915-63), Maurice Chevalier (1888-1971) og Yves Montand har optrådt i varieteen. Og måske er Toulouse-Lautrec (se 1864) den, der aller mest har gjort stedet udødelig med sine malerier fra Moulin Rouges varieteliv.

Kunstnerkvarteret Montmartre bag Sacre-Coeur er fuld af aktive kunstnere. Her står de næsten skulder ved skulder og maler på livet løs, mens os nysgerrige med beundring følger deres sikre penselstrøg. Mange af dem laver fabelagtige gode billeder på ingen tid. Bag deres staffelier præsenterer de på opstillede vægge deres værker, som de håber, vi fristes til at købe. Der er mange rigtig gode billeder, og priserne er rimelige fra 20-30 €.

I dette kvarter ligger også **Musée Montmartre**, der bl.a. har været privatbolig for malerne Raoul Dufy (1877-1953), Maurice Utrillo (1883-1955) og Pierre-Auguste Renoir (se 1841).

Montmartres alt dominerende bygning er den imponerende **Basilika du Sacré-Coeur** (se 1876). Den flotte hvide kirke er bygget til ære for de mange faldne i den fransk-preussiske krig og Pariserkommuneopstanden (se 1871). Rigtig mange trapper skal du forcere, for at nå plateauet foran kirken, men så er du også mere end 100 m. over Seine. Herfra er der en enestående udsigt over Paris, og kommer du op i kuplen, hvad der koster mange kalorier, er udsigten helt formidabel. Kirkens indre er smukt og smagfuld. Ganske mange mennesker sidder i kirken, her sidst på eftermiddagen, tilsyneladende og beder. På gangene defilerer ustandseligt mennesker forbi. Alteret er flot pyntet med mange friske gule chrysanthemum.

Tilbage i bussen velplaceret på vore pladser, går det igen mod hotellet. Der er en lille pause, hvor vi kan nå at få en skyller, før vi igen skal mødes for at tage ind mod centrum til aftenens fælles middag. Først går vi til Metro, det er jo så ganske let, siger John, og nu skal det prøves i praksis. Det går ganske gelinde, prisen er også rimelig, omkring 1 € pr. næse hvis vi køber ti billetter ad gangen. Vi når uskadt frem til Restaurant Nos Ancêtres Les Gaulois som betyder Gallernes efterkommer.

Lokalet i **Gallernes Kælder** er meget rustik med ½ m. tykke planker, rå stenvægge og egyptiske stensøjler. På væggene hænger vildsvin, høstredskaber og gamle varmbækkener med indlagt elektrisk lys, hvad der er meget lidt charmerende. Det rå look går igen på gulvene, hvor der er drysset sand. Vi får direkte besked på, at bruge gulvet som askebæger.

Bordene er pyntet med en **råkostkurv** ganske dekorativt, bestående af forskellige grøntsager såsom radiser, bladselleri, rødkål, agurk, tomater, fennikel og gulerod, det hele er til fri afbenyttelse. På et ta’ selv bord står forretten, der består af lækker paté, grisesylte, syltede grøntsager, flutes og smør.

Herefter kan vi som **hovedret** vælge lam, okse eller grillspyd ristet over kulfyret grill, hertil serveres også flutes. Der blev ikke kælet meget for kødet, og krydderier var åbenbart ikke noget de kendte. Kødet havde slet ikke den smag, det fortjente. Meget synd for med en kulfyret grill er så absolut de allerbedste muligheder til stede. Serveringen bar præg af, ikke at kunne gå hurtigt nok. Efter den neutrale kødret fik vi forskellige gode oste og til slut en lille temmelig intetsigende nougatdessert.

Under hele menuen var **vinkanderne** på bordet, og når de blev tomme, kunne vi selv tanke op fra flere vintønder. Ret så charmerende, indtil vi opdagede, at forsyningen til vintønderne bestod af 20 liters vin i plastikposer. Vinen smagte dog rimeligt, men charmen tabte nogle point. Der blev drukket ganske tæt, sådan set fornuftigt nok for vinen var med i menuprisen, men bestilte man vand, så talte taxameteret. Efterhånden som aftenen forløb steg stemningen til det niveau, der kendes fra tidligere tiders grisefest på Mallorca.

Under middagen entrerede en fuldvoksen **guitar-spiller**, skønt et meget højt støjniveau fik han godt fat i publikum, der efter bedste evner sang med. Musikanten var eminent til at vælge sange, der var kendt af et internationalt publikum. Efterfølgende sendte han tallerkenen rundt, det afslørede, at han heller ikke var blottet for humor. Idet en af gæsterne lod som om, han tog pengene i stedet for at lægge penge på tallerkenen, hævdede guitar-spilleren advarende en finger no-no med et fint glimt i øjet. Jo, det var skam en hyggelig aften, hvor vi blev rystet godt sammen. Men på den kulinariske skala blev oplevelsen på et ret beskedent niveau.

Efter endnu en behagelig søvn og et **herligt morgenmåltid** er vi klar til at erobre Paris på egen hånd. Nu, da vi allerede er ganske dus med Metroen, kravler vi, som den naturligste ting af verden, ned ad trapperne til de underjordiske tunneller, der siges at ligge i syv etager. Her snupper vi linien, der efter et enkelt skift skal føre os ind til den ældste del af Paris til øen Ile de la Cité i Seine, hvor selveste Notre Dame de Paris ligger.

Her ved **Notre Dame** (se 1163) begynder dagens historiske vandretur for vores lille gruppe. Kirken er intet mindre end et arkitektonisk mesterværk i gotik. Daglig holdes der 4-5 messer flest om formiddagen, dertil andre kirkelige handlinger ugen igennem. Vi beundrer det dominerende store og dog harmoniske rum, de store, runde, flotte glasmosaikruder med en diameter på 13 meter er imponerende og hele atmosfæren løfter os ind i en tilstand af helligdom.

Det var her Napoleon I (se 1769), let gabende af kedsomhed over det ceremonielle, foran alteret tog kronen ud af hænderne på Pave Pius VII., kronede sig selv og derefter Joséphine de Beauharnais til kejserinde. Først herefter fik Pave Pius VII lov til at foretage salvingen. Dette skete 2. dec. 1804. Det var også her, "*Klokkeren fra Notre Dame*" boede i tårnet. Jo, stedet oses bestemt af historie.

Tæt ved, stadig på øen, ligger **Sainte Chapelle**, juvelen blandt verdens fineste gotiske bygninger med pragtfulde glasmalerier. Bygget i årene 1245-48 som slotskirke til kongeslottet på Ile de la Cité beregnet til opbevaring af Kong Louis IX's hellige relikvier, som han havde købt af kongen af Konstantinopel. Det skulle bl.a. være selveste Jesus Tornekroner. Kapellet er enormt flot domineret af 618 m² glasmosaikruder, der viser 1134 scener fra Bibelen fra skabelsen til verdens undergang. Det må bestemt have været enormt dyrt, men Kong Louis havde betalt mere end dobbelt så meget for relikvierne end som for kirken. Der står ikke engang noget i historien om, hvorvidt der var tale om ægte varer.

Endnu et par seværdigheder ligger på øen. **Palais de Justice** er stadig et juridisk center med retssale, kontorer og kriminalpoliti. Det var herfra Georges Simenons berømte detektiv Maigret opklarede enhver sag.

Conciergerie er bygget i 1300 af Filip IV den Smukke (1268-1314) som embedsbolig for skatteministeriet. Et praktisk sted tæt ved det gamle kongeslot, for det var kongen, der indkasserede skatterne. Charles V flyttede fra kongeslottet i 1370 til Louvre. Fra 1600-tallet blev stedet brugt som fængsel - byens ældste. Under Den franske Revolution sad mange kendte navne her i dyrt

betalte eneceller, før de måtte aflevere hovedet under guillotinen med "*Monsieur de Paris*" som bødde. Interesserer det dig, hvad der blev af hovederne så (se 1761) en barsk fortælling. En af de mange, der afleverede hovedet, var Dronning Mari Antoinette.

Vi har nu forladt den lille ø **Ile de la Cité**, egentlig synes vi, den er stor, for det er utroligt så meget vi allerede har set. Et væld af indtryk, såvel historiske som kunstneriske, er ved at blive opraderet på hjernens harddisk. I turistlitteratur kan læses, at der er ca. 30 broer, der forbinder øerne med hinanden og med Seinen bredder. Heraf er Pont Neuf den ældste bro i Paris bygget i årene 1578-1604. Hvorfor de skriver ca. 30 broer, fandt jeg aldrig ud af, det passer ikke med kortet, der viser 15 broer, og tager vi hele Seinen gennem Paris, så er der mange flere. Man burde vel nok kunne finde ud af, hvor mange broer der er. Men så har vi jo noget at komme tilbage efter - nemlig at tælle broer.

Da vi forlader øen, bemærker vi i Seinen en **flodpram**, det er faktisk en husbåd, der på dækket har tørresnor, cykler og alt andet, hvad der passer til en gårdsplads. Der er for øvrigt en del af den type skibe.

Alt imens vimser en sværm af mennesker om os, **trafikken** er en anelse tættere end i Ringkjøbing. Det fortælles, at der daglig kører 1½ mio. biler gennem centrum. Til gengæld er der også mange cafeer - rigtig mange. Pludselig opdager vi, at vi er blevet tørstige, for netop en storbygåtur med så mange indtryk styrker tørsten.

Vi falder ned på et hjørne, hvor der på fortovet står et par ledige stole, tilmed skinner solen behageligt. På internationalt sprog gør vi os forståelige, at vi er tørstige, for de fleste gælder det en øl, mens en enkelt afviger forlanger kaffe. Åbenbart er vi ikke havnet på det billigste strøg - syv € for en øl, vi må sikkert gerne tage glasset med os.

Hotel de Ville er Paris rådhus, hvad det har været siden 1300-tallet, hvor oldermænd Etienne Marcel residerede. Men det er ikke den samme bygning. Den gamle styrtede sammen i det sumpede område og i år 1600 åbnede Henri IV et nyt rådhus, næsten som vi ser det i dag. Rådhuspladsen var tidligere skueplads for makabre henrettelser. Fx blev Henri IV parteret levende, da Ravaillac var kommet til magten. Han ville ikke risikere et modangreb fra den tidligere hersker. I nutiden har Jacques Chirac været borgmester i Paris, indtil han i 1995 blev præsident. Uden for rådhuset står en lang række salatfade klar til udrykning, så vi går ganske disciplinære forbi uden de store falbelader.

Få hundred meter endnu og vi har nået verdens største og kendteste museum - **Louvre** (se 1190). En imponerende bygning - Europas største. En gåtur rundt om slottet tager en time, for der er fem km. Indgangen er gennem den imponerende glastrekant, der er bygget i slottets yderste gård. Den er på det nærmeste en kopi af glastrekanten ved Kongreshallen i Herning, eller er det mon omvendt? Da vi er kommet et par etager ned, kan vi, uden synderlig kø, købe billetter 8,5 €.

Og så går vi i gang. Der er mange retninger og kunstarter at vælge imellem, det bliver billedkunst. Straks må vi konstatere, at al skiltning foregår på fransk. Typisk at franskmændene mener deres sprog burde tales af alverden. På godt gammeldags vestjysk "*dæ æ ræt møj å seje o.*" Det tager sin tid at studere 250.000 kunstgenstande, som er museets astronomiske tal af sjældenheder. Bruger du et minut til hver del i museet og er til stede i hele museets åbningstid, så er du færdig om 1½ år. Men så må du ikke gå om bag gardinerne, når du bliver trængende, som man gjorde på Louis XIV's tid. Ja, se det kan du læse mere om andetsteds, hvis du har lyst (se 1190). Der er heller ikke beregnet drikke-, spise- eller hvilepauser, hvad der bestemt kan være nødvendigt, når man

koncentreret traver rundt fra rum til rum. Så det er bestemt ikke realistisk, at du er nået hele vejen rundt før om to år.

Det er særdeles beskedent, hvad vi når at se, men imponeret er vi – meget, og hende Mona Lisa malet af multikunstneren Leonardo da Vinci (se 1452) hilser vi pænt på i forbifarten. For skriverkarlens vedkommende er det hans tredje besøg på Louvre, og jeg føler stadig, at jeg kun har set en flig, af de muligheder der er, hvad jo bestemt også er tilfældet.

Igen ude under **Vor Herres himmel** retter vi blikket mod NV, der ser vi Triumfbuen, i centrum af den ser vi langt ude den nye Spreckelsens Triumfbue. Fantastisk - at man gennem hjertet af en storby kan præstere denne akse på ca. 11 km.

Vi er nu i Paris ældste og mest populære park **Tuilerihaverne** (se 1564), hvor Louis XVI (se 1774) havde sin daglige gang. De overvældende mange indtryk har tappet os for kræfter, så vi spejder efter et sted, hvor hvile og frokost kan kombineres. På Rue de Rivoli indtager vi som andre vikinger en restaurant, bænkes og bestiller lette frokostretter. Garibalde var navnet vistnok, men det er uden garanti, for regningen er blevet væk. Kvaliteten er rimelig, men det er vist ikke lige netop den restaurant, der har gjort det franske køkken berømt.

På torvet udenfor restauranten står en statue, den må jeg lige se nærmere på. Det viser sig at være selveste **Jeanne d'Arc** (se 1431) forgyldt endda. Bondedatteren med de usædvanlige evner og den tragiske skæbne.

Endnu **en sjov ting** ser jeg her. Politiet, der aktivt regulerer den tætte trafik i krydset, bevæger sig scenevandt ind og ud af krydset på, - ja - rulleskøjter. Det er sikkert ganske praktisk såvel som hurtigt, men ser for os lidt fremmed og spøjst ud. I tankerne har jeg allerede skrevet overskriften i Ringkjøbing Amts Dagblad: "*Politi på rulleskøjter,*" her ville den have en hel anden betydning, men det ville være en sikker "*sælger.*"

Helt op mod Place de la Concorde ligger **Musée de l'Orangerie des Tuileries**. Et af Paris utallige kunstmuseer der åbnede i 1977 og kan præstere billeder af Picasso (1881-1973), Renoir (1841-1919), Cézanne (1839-1906), Matisse (1869-1954) og mange flere. Et besøg i kælderen er den allerstørste oplevelse, straks vi træder ned måber vi, væggene er totalt dækket af Claude Monets kæmpe åkandebilleder, der skaber en ganske fantastisk atmosfære.

I forlængelse af parken ligger **Place de la Concorde**, vel nok Paris kendteste plads. Trafikken her gør vore lokale trafikproblemer til skamme. Pladsen blev anlagt i 1750 under navnet Place Louis XV, der troned på en rytterstatue midt på pladsen. Men under revolutionen 1792 blev den, som så meget andet der signalerede kongemagten, væltet. Netop her stillede oprørerne den berygtede guillotine (se 1792), der skilte 1342 berømte hoveder fra deres kroppe, en af dem var Louis XVI. Ligene blev begravet på Chapelle Expiatoire, der stadig kan besøges.

Vi bemærker ganske mange **todækkerbusser**, hvor øverste dæk er uden tag. L' Open Tour står der på siderne, samme tekst står der på disse bussers holdepladser. Passagererne sidder og betragter byen fra deres høje position. Der ses også ganske mange små biler – mini-mini - er de. Det er sikkert praktisk, når man skal parkere - på den parkeringsplads, der ikke er der. Prisen for en parkeringsplads i centrum af Paris er 60 € pr. dag. Hvis der parkeres ulovligt, og politiet opdager det, så blokeres bilens baghjul med en speciel gul blok med jernkæder, der ikke lader sig fjerne med

en boltsaks. Så kan bilen frikøbes på politistationen formodentlig 1.000 €. Det viser sig dog, at ganske mange af disse ulovligt parkerede biler er stjålet, så der hjælper systemet jo ikke.

Det er en klar regel i Frankrig, at når man parkerer sin bil, skal den altid stå i 1. gear, så kan den skubbes væk. Derfor må håndbremsen aldrig være trukket.

Det var noget helt andet 22. juli 1894, hvor det første bilvæddeløb Paris-Rouen fandt sted.

Vinderbilen opnåede en gennemsnitsfart på 22 km./t, ja, det var tider.

Det er uhyre sjældent, franskmændene **bruger hornet**, heller ikke i situationer hvor der holder lange bilrækker i kø, det er meget tiltalende. Tænk engang hvordan det lyder i fx Italien.

På bilernes nummerplader kan man på de to sidste cifre se, hvorfra bilerne kommer. Står der fx 75, er bilen fra det centrale Paris. Tallene svarer til departementets postnummer. Vi bemærker også at i Frankrig har tankstationernes benzin oktantal 95 og 98, og prisen ligger omkring 1,40 €.

Overraskende ses der ikke særlig mange cykler på gaden, hvad der sikkert ofte ville være et hurtigere transportmiddel.

I centrum af Place de la Concorde står den 23 m. høje, 230 tons tunge **obelisk**, der blev opsat i 1836, det var en gave fra den egyptiske vicekonge. Den 3.300 år gamle obelisk stammer fra Luxortemplet i Egypten, den er udført i lyserød granit og dækket af hieroglyffer, der beretter om Kong Ramses II's (se ?-1225) gerninger. Alene transporten må have været en enorm bedrift med datidens hjælpemidler, og den skulle jo også rejses på højkant.

Mange regeringsbygninger og fornemme palæer ses fra den **84.000 m² store plads** bl.a. Assemblée Nationale, marineministeriet, Den Amerikanske Ambassade, Den franske Automobilklub, luksushotellet Hôtel Crillon, La Madeleine en imponerende græsk inspireret kirke med 20 m. høje søjler, der blev indviet i 1842. På en del af de fornemme palæer gror der træer på taget undertiden en hel ligusterhæk.

Vi slentrer nu op ad verdens fornemste boulevard **Champs-Élysées**, der er spækket med alleer af grønne træer. Skønt oktober - skinner solen behageligt, og her mellem de mange varianter af grønne træer også platantræer frister en bæk de trætte ben, men forsigtig - for trætheden kan let få overtaget, og det går slet ikke, for vi skal nå langt endnu - helt ud til Arc de Triomphe.

Strækningen fra Louvre til Arc de Triomphe kaldes **"La Voie Triomphale,"** som betyder Hædersvejen. Det går lige ud ad landevejen ca. fem km. Her holdes militærparader på Bastilledagen, og siden 1983 har Tour de France (se 1903) afsluttet løbet på Champs-Élysées. Hvem husker ikke da Bjarne Riis (se 1996) vandt løbet i 1996 under stor dansk bevågenhed?

Efter en kort strækning ligger på højre side **Élysée-palæet** - præsidentens bolig, den er skjult mellem træerne og godt bevogtet af politiet. Vi **"snøvter"** til et stort udvalg af forretninger med fornemme mærkevarer i den dyre ende, men ser dog også butikker beregnet til os almindelige dødelige.

Facaden til **Le Lido** betragtes intens, de reklamerer med 60 fjerprydede dansepigler. Jeg husker et besøg her for mange år siden, billetpris 1.200 Fr. (vistnok) men så var der også både ½ bare damer og ½ flaske champagne.

På afstand ser vi to store **Dannebrog** vaje ud over Champs-Élysées. Det Danske Hus (se 1952) ligger lige foran os, med sin kirke, forskellige udstillinger og forretninger. Torvet er spækket med

stole, parasoller og bardisk. Næsten samtidig som synet rammer disse herligheder, melder sig endnu en tørst. Nogle vælger en kop øl, andre en kop kaffe. En enkelt af vandreturens deltager er en rigtig ubehagelig slikmund, så for ham er der også tale om en eller anden form for kage. Indenfor i Det Danske Hus er butikken, her har de en stor bagerdisk, der med alskens lækkerier frister over måde. Havde slikmunden været alene, havde han bestemt valgt mindst to forskellige kager, men for ikke at chokere det ”frelste” selskab nøjes han med en kage. Valget bliver et kompromis mellem fagmandens viden og øjets begær. En napoleonshat sejrer, vi er trods alt på visit i Napoleons Frankrig, ganske vist koster den 4 €, men hvad, der bliver sikkert alligevel ikke noget til arv. Tilbage blandt de ”frelste” beretter slikmunden, så diskret som muligt, hvad der ikke var let, om investeringen. Den blonde servitrice serverer øl, kaffe og den omtalte kage. De misundelige blikke bliver ikke udtalt, men undgår dog ikke slikmundens opmærksomhed. Efter en ”velsmagende” pause kommer servitrice med regningen, men der har desværre indsneget sig en fejl. Den omtalte napoleonshat er på regningen noteret til 6 €, ikke 4 € som der stod i butikken, naturligvis gør slikmunden servitricen opmærksom på fejlen. Men så sker katastrofen. Det er ikke en fejl, de 4 € er butiksprisen, men når den serveres, koster den 6 €.

Mærkeligt selskab slikmunden er havnet i, latteren skyller ud over Champs-Élysées. Selskabet griner veltilfredse, som havde de fået øl/kaffe foræret af selveste Napoleon. En misundelse kan opføre sig på de mest bestialske måder. De ”frelste” fik morskaben, men slikmunden fik smagen, og der er da også en vis prestige i, at have smagt en napoleonshat til 50 kr. Det siges, at sidder man længe nok på en fortovscafe på Champs-Élysées, så kommer alverden forbi. Og der er ganske rigtig en broget skare af mennesker passerende forbi denne eftermiddag på verdens fornemste strøg.

Franskmændene må være meget syge, for her, som overalt i Paris, er der utrolig mange forretninger, hvor der på facaden står **Pharmacie** - altså apotek. De ligger så tæt, at de ofte kan se hinandens forretninger. Deres vareudbud er nok lidt bredere end i Danmark, men alligevel. For det kan vel næppe skyldes, at koleraepidemien i 1832 kostede Paris 19.000 døde. I Danmark trænger vi vist også til konkurrence i apotekerbranchen.

Vi er nu nået helt ud til Arc de Triomphe eller **Triumfbuen** (se 1836), som vi kalder den. Det sidste stykke ad en fodgængertunnel da det er forbudt, og håbløs farligt, at forcere den stærkt trafikerede og kæmpestore rundkørsel Place Charles de Gaulle, hvor der er en enorm trafik og hvorfra der udgår 12 forskellige avenuer.

Det tog 30 år at bygge dette pragtfulde monument over Frankrigs kejser. Overalt er væggene spækket med navne. I centrum findes mindesmærket for Første Verdenskrig - Den Ukendte Soldats Grav. Den blev opsat i 1920, og i 1923 blev den evige flamme tændt. Den var dog ikke mere evig, end at den en gang er gået ud, en dansk turist blev trængende – flovt. Teknisk har man sikret sig, at dette ikke kan gentage sig. Med en elevator kommer vi op på øverste etage, her er der indrettet et museum, der fortæller monumentets historie. Fra selve toppen er der en storslået udsigt. Kikker vi mod SØ, øjner vi Louvre fem km. ude. Vender vi os 180⁰, ser vi mod NV seks km. ude ”La grande Arche” Spreckelsens Triumfbue.

Dagen er fremskreden, og efter mange **kilometers travetur** dels på museer og dels i det fri er vi efterhånden ret møre i hele kroppen og dermed mindre modtagelig for verdenshistoriske oplevelser. Målet er nu en hyggelig restaurant, hvor også det franske køkken kan få lov at vise sine kulinariske evner.

Vort mål er **LE Bistro Melrose** på Place de Clichy, en af de restauranter John har anbefalet. Derfor - ned i Metro og sigt efter Metrostation Place de Clichy. Efter et enkelt skift er vi der, og netop som vi kravler op ad trappen, ligger Melrose på hjørnet lige overfor og venter på os. Fantastisk som Metro er let. Det er en hyggelig restaurant. Straks vi har fået os placeret, serveres en velkomstdrink, dette sammen med en venlig, humoristisk og yderst professionel betjening gør, at vi føler os velkommen og godt tilpas. Restauranten har en fast pris på 33 € for en tre retters menu med ½ flaske vin. Vi er så heldige, at vort selskab tæller syv personer, så vi får fire flasker vin. Det eksklusive selskab synes om at gøre den samme bestilling, som forret falder valget på foie gras - gåselever, efter mine smagsløg at dømme en himmelsk mundfuld, hertil serveres en behagelig afstemt hvidvin, der perler let på tungen. Til hovedret vælger vi canard - and, også den er meget velsmagende. Hertil serveres en passende kraftig rødvin. Begge dele serveres smukt og dekorativt arrangeret som tallerkenretter. Serveringen er korrekt, elegant og humoren er med. Da vi kommer til desserten skilles vandene, ikke overraskende, nogle er til sødt andre til ost. Da vi efter godt et par timer er færdige med de tre retter, og velbehaget har lagt sig som en dyne over os, dukker tjeneren igen op. Denne gang medbringende et glas champagne, en herlig overraskelse, og der er bestemt ingen drik, der overgår champagne. Endnu engang løftes stemningen en tand mod skyerne. Det blev en god oplevelse af det franske køkken. I det hele taget en rigtig hyggelig aften, ikke kun på grund af den lækre mad og den fornemme betjening, men selskabet var simpelthen udsøgt.

Efter et **pænt farvel** og tak til tjeneren for en god oplevelse, igen ned af trapperne til Metro, man skulle ikke tro, vi havde bestilt andet. Selvsikkerheden er steget betydeligt, så ingen er i tvivl, da vi hopper på den Metro, der signalerer endestation St-Denis-Université. På de parisiske ansigter omkring os anes en vis angst, de tror vist, at vikingerne er vendt tilbage. Vel hjemme på hotellet slutter vi med en godnatøl, som vikinger har for vane. En oplevelsesrig dag er til ende, og kroppen trænger til hvile.

Efter endnu en god nattesøvn og et **komplet morgenbord** er vi friske og klar til dagens strabadser. Vi er jo kommet til Paris for at få oplevelser. Dagens tur går til Versailles og Claude Monets Have.

Med en anelse forsinkelse er vi nu nået frem til **Versailles** (se 1661) 25 km. V for Paris. Allerede da bussen skal parkeres blandt en horde af andre busser, er vi klar over, at her kommer rigtig mange mennesker. De tager sig også godt betalt, alene bussen må betale den nette sum af 53 € blot for at parkere, billetprisen er 7½ €, og os, der finder et passende tissested, må bøde ½ € for denne lindring, men får så også udleveret en fin tisebillet.

Men – sagt med det samme - Versailles er en stor oplevelse. Da vi tidligere har besøgt slotte, beslutter Hanne og jeg at gå en tur gennem den store park, med søer, fontæner, statuer og ned til den lille romantisk landsby, Hameau de la Reine, så vil du læse mere om slottet og dets historie, så er det – (se 1661).

Landsbyen **Hameau de la Reine** er romantisk, Dronning Marie Antoinette byggede den til slottets arbejdere. Her ”*legede*” hun bondekone, mens verden styrtede sammen omkring hende. Landsbyen består af ret charmerende træhuse, flere af dem synes beboet, sikkert af gartnere og hyrder for omkring går der mange får og geder. Alle bygninger er flot restaureret, specielt når man tænker på deres alder. På den store sø i parken er der mange roere, der prøver kræfter med hinanden. De mange statuer og fontæner rundt omkring i parken er kunstværker hver for sig. Det er en lang tur, vi har bevæget os ud på, i strækmarch tager turen fra landsbyen til slottet en lille time. Dette til trods er vi tilbage ved bussen til den aftalte tid, og turen fortsætter til Claude Monets Have.

Køretures tidsforbrug i og omkring Paris i den tætte **trafik er uberegnelig**, hvad der skal vise sig at være ganske i overensstemmelse med advarslen. Et sted er der spærret grundet vejarbejde, men hvad - det kender vi jo derhjemme fra. Frisk følger Ebbe, der er dagens chauffør, den anviste alternative vej, den går gennem en mindre landsby Vernon, som viser sig at være proppet af såvel mennesker som biler, mere end som ellers er. Godt inde midt i byen er friheden slut, den store bus kan simpelthen ikke komme gennem gaden, hvor biler er parkeret tæt i begge sider. At bakke er helt udelukket, for mange andre biler er allerede fulgt efter. En mindre lastbil blandt de parkerede fylder mere end de fleste. Chaufføren lægger varer på sin sækkevogn, han tager sig god tid, afleverer varer først på den ene side af vejen, så på den anden side af vejen. John går ud af bussen, for at gøre ham opmærksom på, at vi og mange andre gerne vil passere. Sækkevognens tempo sættes en anelse op, hvorefter chaufføren hopper ind på førersædet, herligt - når han er væk, så kan vi sikkert komme forbi, men nej - han bakser lastbilen lidt frem, lidt tilbage og efter et par gange er han kommet en lille ½ meter længere ind. Men det er ikke tilstrækkeligt til, at vi kan passere. Så tager John affære, sammen med et muskelbundet fra bussen, der er kommet ham til hjælp, tager 6-8 mand fat i den personbil, der står overfor lastbilen, og løfter den ind på fortovet. Efter samme recept flyttes en række biler i gaden, nu er der kun 50 meter tilbage - men, her står en stor og mægtig Mercedes, den ligger i den tunge ende og lader sig ikke sådan flytte. John besøger de forskellige butikker på strøget og finder da også frem til bilens ejermand, som viser sig at være en chik ung og elegant dame, der ikke gør de franske piger til skamme. Det ses tydeligt, at hun kender sit værd, idet hun svingende kommer med sin bilnøgle, entrer bilen og kører den væk fra skuepladsen. Endelig - nu skulle problemerne være løst, så vi kan komme på havevandring. Men ak - den tværvej, vi skal køre ud i, er meget snæver, så de to biler der står nærmest hjørnet, og her har de bestemt ikke respekteret ti meters afstand til gadehjørnet, skal også flyttes. Også det klarer de stærke normanner, men - netop hvor bussen skal svinge ud på tværvejen mod højre hænger et stort reklameskilt ud fra væggen, den bliver bestemt et problem. Jeg var lige ved at fyre en vits af overfor Ebbe angående den kaotiske situation, men så bemærker jeg hans ansigtskulør og bliver klar over, at han ikke lige her midt i situationen er modtagelig for humor. Alle os fra bussen vimser omkring i det teater, der foregår, også en større gruppe af den lokale befolkning følger spændt med, og bag os holder efterhånden 20-30 biler, men ikke en af dem bruger hornet, hvad vi er meget taknemmelige for. Lige nu hænger alles blik på Ebbe og det omtalte reklameskilt, går det? Med sneglefart kravler den store bus forbi, og lettelsen er stor, da det viser sig, at der er god plads - over en cm. Også den lange bilkø bag os synes at ånde lettet op og Ebbe fik, da ansigtskuløren havde rettet sig, en stor og meget velfortjent klapsalve. En klapsalve der vistnok også gjaldt holdet af bilflyttende muskelmænd. De vil bestemt have gode muligheder for et job som dørmænd på Bulderkok. Desværre fik jeg ikke læst, hvad der stod på det omtalte skilt, der altså overlevede, måske andre har været mere nærværende, men jeg gætter på der stod

– TAG CYKLEN - LAD BILEN STÅ.

Vel ude af den lille ”storby” med navnet **Vernon**, der kom til at fylde en del i oplevelsesbogen, er det igen tid for den rullende frokostbus, at rulle ud med delikate sager, som vi smækker os i og dertil flydende vand og øl.

Målet er **Claude Monets Have** (se 1840) i Giverny. Der parkeres i udkanten af byen et godt stykke fra Monets hus og have, men følger man strømmen, finder man let stedet. Claude Monets hjem bærer meget præg af farver, køkkenet er, som det sig hør og bør, køkkenblå - meget køkkenblå. Vi studerer huset, de mange rum, første sal med udsigt over den berømte have, de mange skønne malerier af kunstneren og fotos af fru Alice og Claude. Haven har et utroligt udvalg af blomstrende blomster, skønt vi er i oktober. Den er ret stor, og der er en speciel hyggestemning omkring søen,

hvor åkanderne – naturligvis – tager en væsentlig andel af opmærksomheden. Men da det ikke lige nu er solskin, er deres blomster kun beskedent udsprunget. På et tidspunkt har Claude Monet købt et stykke jord på den modsatte side af vejen, så der er gravet en tunnel, over til den nye have. Generelt må siges om Monets have, at der omkring søen er charmerende og smuk, mens store dele af den øvrige have næsten virker som en planteskole med lange lige rækker. På en plæne med mange gråspurve ser vi følgende skilt: "*Do not disturb the Fowl*," så var det, vi blev noget beæret, tænk "*di hår skrøvven æ skilt, så vos wæjstjyer ka løs æ.*"

Endnu en oplevelse rigere er vi på vej fra museet til bussen. Her fristes vi af en **iskagemand**, som dog er en iskagedame, to kugler 3,1 €, jo-jo, ingen foræring at finde i Giverny.

Hjemturen til hotellet sker **uden de store trafikale problemer**. Vi foreslår ellers chaufføren at køre samme vej tilbage, men han nægter - den stivstikke. I god behold men trætte af dagens mange oplevelser og fremmede indtryk har vi en times tid til afslapning og et forfriskende bad, inden vi igen mødes i hotellets restaurant, hvor der er bestilt den afsluttende middag til hele gruppen med undtagelse af et enkelt par, der er ude på egen boldgade.

I **festlig stemning** dukker selskabet op og finder plads ved de reserverede borde. Der bestilles drikkevarer efter de enkeltes ønsker, vort bord bad tjeneren om den bedste vin på det beskedne vinkort, men tjeneren er åbenbart ikke vinkyndig, for den vin han serverer, er bestemt ikke Frankrig værdig. Det bliver påtalt, og fluks får vi en anden, der til gengæld er formidabel til næsten samme pris. Sulten er budt med som gæst, så alle går i gang med forretten, der er arrangeret som buffet med rigtig mange dekorative og velsmagende muligheder. Som hovedret står valget mellem laks med pasta eller kylling med flødekartofler. Mit valg falder på kylling, men jeg har ikke taget Det franske Køkken med på råd. Produktet er udbenet, presset kyllingebryst i absolut fast food kvalitet, og at der bør tilsættes krydderier i flødekartofler, er de åbenbart uvidende om. Den lækre menu og betjening fra aftenen før nemmes stadig i ganen og står stadig på nethinden, og prismæssig er der næsten ingen forskel. Brokhoved - vil nogen nok kalde mig, men når man forventer en god middag på et hotel i Paris, bliver man ikke begejstret for en pølsevognsmenu. Men bortset fra dette lille sure opstød havde vi det rigtigt rart i et meget behageligt selskab. Og så hævnedes vi os på vinen, den var bare rigtig go!

Under middagen kom John ind med favnen fuld af **røde roser**, - til damerne troede vi, men også mændene fik overrakt en rose. Det var nu kun for en kort stund, for efter den blomstrende runde gik John hen bag sin eks. svigerinde Lenes stol. Han roste Lene i høje toner, og dernæst bad han os aflevere rosen til hende, fordi hun havde deltaget aktivt i turens forberedelser. Lenes glædestårer fik frit løb. Efter denne "*kysserunde*" blev Lene beordret op på værelset for at lukke sin ven Torben ud, idet han ved en beklagelig fejl var blevet låst inde på toilettet. Vi anede, at der var tale om et aftalt spil, og det var der. Årsagen var nemlig en ganske anden, et frieri der skulle foregå i enrum. Da parret efter en stund kom tilbage, var de meget rørte, frieriet var blevet bekræftet med et ja. Mange lykønskninger fløj i luften, og vi kunne efter dette specielle og festlige indslag fortsætte festen.

Lang tid skulle der dog ikke gå, før endnu en **urostifter** bad om ordet og serverede følgende tale, der blev fremsagt på vers:

Dames – Messieurs

1

Når nu jeg endelig er kommet op og stå,
et par timer i høre på mig må.

2

Sæt jer nu rigtig godt tilrette
for om turens *første dag* jeg vil berette.

3

Klokken en syvoghalvtreds
en prins og kommende konge vi fik.

4

I en gul Iversen bus SC 88 878 han kørte
nå nej, det var vist bare her, vi først om prinsen hørte.

5

På Museumspladsen den menneskeslanke bus stopper op,
af gæve folk fra Ringkjøbing den fyldes op.

6

Med hvidvasket skjorte, slips, frodigt og grånende hår,
Ebbe til rattet sig sætter og mod syd det går.

7

Næppe vi Kuben har passeret,
før straks der bliver' serveret.

8

Ulla sine håndlangere på arbejde har sat,
de rundstykker og basser hos bageren fik fat.

9

Kaffebryggeren på overarbejde blir' sat,
duften spredes, vi glemmer helt, det stadig er nat.

10

Ost og peber i gul, grøn og rød
samt marmelade der er ganske sød.

11.

I midtergangen Ulla med slig promenerer,
det er ikke ufortjent, hun en anelse hoverer.

12

Da Ulla rundt med basserne kom,
hun fik sig søde blikke og en kasse tom.

13

For baciller – alt på behørig vis bliver' kontrolleret
af selveste doktor Nielsen, der også er arriveret.

14

Kaffe vi drikker i spandervis,
ej heller vi mangler en morgenavis.

15

Ulla sin kaffe drikker af en julenisse,
og så var det tid, vi alle ku' ud og - - - luftes.

16

I øst vi ser morgensolens gyldne skær,
tusinde flammer der danner en hær.

17

Nu vi alle i Morfeus arme ønsker blunde
men ak, en af bosserne ej den mindste rast os unde.

18

John, der sit morgenhår så nydeligt har sat,
vi næppe tror, han har sovet den hele nat.

19

Om turen han flittigt beretter,
alt imens han med ørerne håret netter.

20

Med Metro i Paris det er ganske let,
siger John, for der han så tit *"hår væt."*

21

Kort vi får over dit og dat,
men næppe har han fået sig sat,

22

før Hanne mikrofonen fatter,
en konkurrence i det danske sprog, så det batter.

23

I præmie hun lover en øl eller to,
hvem sku' tro, de gik til Holstebro.

24

Maverne høres, overalt de rumler,
tanker om frokost i hjernen tumler.

25

Ulla i skoven igen disker op,
kvalitet og smag er helt i pop.

26

Vi smæsker i tun og æg, pølse og postej,
er der mon noget vi mangler – nej!

27

Nu Vagn med de stærke øjne som chauffør sig forsøger,
en driver vi bestemt altid behøver.

28

Skønt Iversen der på hans skjorte står,
konstant og stadig mod syd det går.

29

Nogle i bussen sidder og blunder,
mens andre nyder naturens under.

30

Popler der mod himlen troner.

Tyren der har flere koner.

31

Rapsmarker der blomstrer i oktober.
Kvinder der har skabevis af rober.

32

Pludselig motorvejstrafikken næsten gå i stå,
derfor en landsbyhyggetur vi få.

33

Tiden snyder os mindst for en time,
det opleves dog ikke som en pine.

34

I Ruths drømmekage vi os smæsker,
mens vi fra kaffekruset os læsker.

35

Igen Solens gyldne skær på himlen vi ser,
men nu i vest det er, det sker.

36

Flere kvarter der nu er gået,
siden mad vi sidst har fået.

37

Derfor bussen igen gør et stop,
kartoffelsalat og skinke der øses op.

38

Appetitten synes stadig at have det fin,
til maden vi drikker vand, øl og vin.

39

Igen i bussen mod Paris vi fare,
et hvil bestemt vil os behage.

40

Men nej, Hanne under os hverken rist eller ro,
præsenterer os for konkurrence nr. to.

41

Danske byer vi nu skal gætte,
vi tænke, så hjernelåget lette.

42

Efter denne hjernegymnastik,
så tunge øjenlåg vi fik.

43

Efter 20 timer vi målet nu har nået,
ikke megen søvn har vi fået.

44

Hurtigt vi finde vore senge,
dem vi har ventet efter længe.

45

Nu denne min fortælling er slut,
jeg føler mig helt kaput.

46

Følgende dage vi fortsætter mod nye mål,
Jeg slutter med en skål.

Efter den afsluttende skål er der hyggesnak ved bordene. Forskellige grupperinger siver ud til en:
aftenhyggerafslappergodnatogtakforbehageligsamværsøl.

De mange forskellige oplevelser kastes **op i luften** til alles beskuelse, sjovt er det at konstatere, hvor forskelligt tingene opleves. Sent bliver det ikke, for morgendagens hjemtur begynder tidligt.

Til morgenbordet er vi troppet op lidt før **en vis herre får sko på**. Det er heller ikke for godt, at hotellets personale har smidt nathuen, for morgenbordet bugner ikke som sædvanligt af det store morgenfristende udbud. Tjenerstaben anstrenger sig dog prisværdigt for at indhente det forsømte, og alle får da bestemt også så rigeligt, hvad de har behov for.

Alle kufferterne er nu sat frem til bussen, der bliver læsset, og vi indtager vore nogenlunde faste pladser og så triller bussen mod NØ med Danmark som mål. Rundt i bussen udveksles forskellige oplevelser, i det hele taget går snakken livlig.

Et par gange kom en lille diskret bemærkning om, hvorfor vi havde en hel kasse **DGI sangbøger** med på turen? Men spørgsmålet, der egentlig havde et bestemt formål, blev underligt nok ganske ignoreret. Sangkoret var åbenbart ikke med på denne tur.

Hjemturen går støt mod Danmark ingen uforudsete forhindringer. Ved grænsen gøres der holdt, og endnu engang tankes der op af forskellige meget nyttige og sunde sager, der fylder godt op i bussen. På den kulinariske front bliver hjemturen væsentlig mere beskeden end udturen, men det er bestemt ganske fornuftigt.

Godt midnat arriverer vi Ringkjøbing, hvor en lille trofast skare danner **modtagelseskomite**. De forskellige turdeltagere hilser tak for behageligt samvær gennem nogle oplevelsesrige dage.

En speciel tak rettes til turens fire populære "direktører" de tre dygtige chauffører Ebbe, John og Vagn og ikke mindst humørpigen Ulla.

Tak for en god tur til byernes by – Paris

Frede Lauritsen

Kære rejsedeltagere!

Tak til jer alle for behageligt samvær på en rigtig god busrejse til Paris. Her ses, hvad en af deltagerne har fået ud af turen på godt og ondt og ind imellem måske nok lidt næsvis. Håber det vil være fornøjelig læsning for jer alle. Selv om vi ikke alle har haft de samme oplevelser, vil nogle af begivenhederne sikkert alligevel dukke frem på "skærmen." Det ville være rart, om I vil give en kommentar til historien, uanset i hvilken retning den måtte pege.

Tak for sidst og rigtig god jul

Hanne og Frede Lauritsen

Supplerende oplysninger til – Paris – byernes by

Opbygget kronologisk:

? -1225 f.v.t.

Ramses II konge af 19. egyptiske dynasti. Søn af Sethos I. Havde mindst tre hustruer og op mod 100 børn. Hans yndlingshustru var Nefertari. Konge fra ca. 1291 f.v.t. Førte langvarige krige om Syrien mod hittitterne. Med hvem han skrev en freds- og venskabstraktat, der er verdens ældst bevarede internationale fredstraktat. Ramses II opførte talrige bygningsværker Amontempler i Karnak og Luxor, Osiristempel i Abydos, huletempler ved Abu Simbel, samt Ramesseum. Han glemte heller ikke sig selv, idet han sørgede for, at der blev sat utrolig mange statuer af ham selv.

1163

Notre Dame de Paris grundlægges af Pave Alexander III på øen Ile de la Cité i Seine. Kirken blev taget i brug første gang i 1239, men stod først færdig i 1345. Det er et arkitektonisk mesterværk i gotik. På stedet havde der tidligere været en kirke. Den 130 m. lange kirke har 387 trappetrin til de to 69 m. høje kirketårne, spiret er endda 90 m. Kirken blev plyndret og stærkt beskadiget under revolutionen og stod tom i årene 1795-1802. De flotte glasmosaikker er der dog stadig. Herefter blev den i nogle år brugt som vinlager og senere solgt til nedrivning. Men i sidste øjeblik blev bygningen reddet af Napoleon I. Det var her Napoleon I let gabende af kedsomhed over det ceremonielle, foran alteret tog kronen ud af hænderne på Pave Pius VII., kronede sig selv og derefter Joséphine de Beauharnais til kejserinde. Først herefter fik Pave Pius VII lov til at foretage salvingen. Dette skete 2. dec. 1804. Det var også her, ”Klokkeren fra Notre Dame” boede i tårnet. I 1841 blev kirken restaureret og bruges nu til Frankrigs største højtideligheder. Bygningen kan huse 6.500 mennesker.

1190

Musée du Louvre i Paris blev bygget som et fæstningsanlæg på øen Ile de la Cité af Philippe Auguste II. Paris er sidst i 1100-tallet en by på 100.000 indbyggere. Charles V udbyggede stedet i 1300-tallet til kongebolig, som senere blev nedrevet. Kunstelskeren Francois I grundlagde Louvres malerisamling omkring 1540. Han erhvervede mange af de uvurderlige malerier bl.a. Mona Lisa og skænkede samlingen til Frankrig, men betingede var, at samlingen aldrig måtte sælges, men tværtimod skulle udvides. Og det er den blevet konstant siden. I 1546 begyndte Francois I opførelsen af det nuværende Louvre, arbejdet fortsattes af Henri II. Catherine af Medici opførte 1564 slottet Tuilerierne i forlængelse af Louvre. Arbejdet fuldførtes af Henri IV, der regerede fra 1589-1610, idet han forbandt de to slotte. Louvres bygninger består af fire længer hver på 120 m., der danner en stor gård ”Carrousel.” Dertil kommer to sidefløje hver af 500 m., der løber langs Seine mod V. Louis XIV udførte nye arbejder på slottet i 1660-erne, og han udvidede malerisamlingen betydeligt, idet han tog kunst som betaling for gæld til staten.

Bygningens størrelse er imponerende, en gåtur langs museets ydervægge er 5 km., det er dermed Europas længste bygning. I centrum af slottet blev i 1989 bygget en glaspypyramide, tegnet af I. M. Pei, en trekant bestående af 666 glasplader, der i alt måler 25x25x25 m.

I 1676 flyttede Louis XIV til Versailles. Han syntes, slottet var så trist og mørkt, og så lugtede der så ganske fælt. Det gjorde der, fordi alle og enhver forrettede deres nødtørft bag gardinerne og rundt i hjørnerne i de mange rum, for toiletter var ikke noget, man talte om, og ikke noget man havde. Et vittigt hoved kom med en bemærkning om, hvorfor det netop var bag gardinerne, svaret må du gætte dig til. Louis XIV overdrog hermed Louvre til kunstnere og akademier. Der skulle nu gå mere end 100 år, så blev Louvre fra 8. nov. 1793 Frankrigs Nationalmuseum. Dengang ejede museet ca. 500

malerier og 150 kunstgenstande. Siden da er samlingen øget så stærkt, at Louvre i dag rummer en af verdens allerstørste kunstsamlinger. Museet er inddelt i seks afdelinger, der spænder over alle kunstens retninger i alt ca. 250.000 værker dækkende op til år 1850, heriblandt mange store berømteder hvoraf Leonardo da Vincis "*La Gioconda*" Mona Lisa vel er verdens mest berømte maleri. Et besøg på Louvre kan umuligt gøres på en dag.

- 1380 **Bastille** - fæstning med fire tårne i Paris. Kongemagtens skanse overfor pariserne. Fra 1700 statsfængsel for kongens fjender, der sad her uden dom. Blandt de kendte navne er Francois de Voltaire (se 1694), Marquis de Sade (se 1740) og Honoré-Gabriel de Riqueti Mirabeau (se 1749). Bastille blev symbolet på enevældskongen. Den forhadte bygning blev stormet af pariserne 14. juli 1789, sat i brand og resterne revet ned. Den 14. juli er senere blevet til Frankrigs nationaldag – Bastilledagen.
- 1431 **Jeanne d'Arc** født 6. jan. 1412 som bondedatter fra Lorraine. Følte sig kaldet til kamp mod englænderne i hundredårskrigen (1337-1453). Fik sin unge alder til trods adgang til hoffet og kun 17 år gammel tildelt en hær, hvormed hun 29. april 1429 befriede Orleans fra englænderne. Her fik hun navnet "*Jomfruen fra Orleans.*" Burgunderne (Bourgogne) tog hende til fange og solgte hende til englænderne for 10.000 francs. Hun blev, ikke mindst fordi hun bar mandsdragt, anklaget og dømt som kætterske, heks og troldkvinde og blev 30. maj 1431 ført til skafottet kun 19 år gammel og levende brændt på bålet på torvet i Rouen. Hendes jordiske rester i form af asken blev spredt over Seinen. Hekseforfølgelsens tid var indledt. I 1456 genoptoges hendes sag, hvor hun blev frikendt for alle anklager, hvad hun dog ikke havde megen fornøjelse af. Først 16. maj 1920 kåredes hun i Peterskirken i Rom til helgeninde og blev herefter fransk nationalheltinde og helgen. Heksejagt var udbredt i 15-1600-tallet. Det formodes, at op mod 1.000 personer i Danmark er blevet brændt på bålet, 90% af dem var kvinder og langt de fleste fattige. Den 4. april 1693 blev Danmarks sidste troldkvinde brændt på bålet, det var den 70-årige Anne Palles, der boede i en lille landsby på Falster. Men forinden var hun blevet benådet af Christian V. Med benådning mentes, at hun blev halshugget, og først derefter brændt. Dommedag var forestående, og der gik rygter om, at der var lukket for tilgang til Paradis grundet pladmangel. Den almindelige mening var, at Djævelen havde ligget med heksene og dermed gjort dem immune overfor tortur. En form for hekseprøve gik ud på at binde den formodede heks og kaste hende i floden, gik hun til bunds, var hun uskyldig, men flød hun ovenpå, måtte hun være en heks, og så var dommen - bålet. På europæisk plan menes der at have været ca. 100.000 anklagede, hvoraf det har kostet de 50.000 deres "*hekseliv.*" Visse kilder antyder, at der gennem 300 år er brændt 5 mio. kvinder på bålet.
- 1452-1519 **Leonardo da Vinci** født udenfor ægteskab i Vinci nær Firenze. Moren var bondepige og faren advokat. Leonardo fik aldrig nogen boglig uddannelse, men kom i lære som kunstner. Han var et universalgeni, der betegnede sig selv som maler, billedhugger, arkitekt, ingeniør, vandbygmester og musiker. Men vi kunne føje endnu flere til - digter, iscenesætter, opfinder, våbentekniker, geolog, botaniker, anatomiker, matematiker, astronom, fysiker, og så var han bomstærk. Indenfor alle disse felter har han udmærket sig med fremragende studier. Hans opfindelser var flere hundrede år forud for sin tid, krigsudstyr, kugleleje og cykle. Han levede med drømmen om at kunne flyve, konstruerede en propel og en helikopter. Ulemperne var, at han var rodløs og et rodehoved. Hans utrolige mange interessefelter gjorde, at de fleste arbejde aldrig blev gjort færdige, men lå som udkast, skitser, notater og tegninger. En stor del af disse

materialer er nedskrevet spejlvendt, muligvis for at vanskeliggøre tyveri og efterligninger. Leonardo da Vinci var utrolig nøjagtig med sin studier, fx dissekerede han mere end 30 lig for at lave tegninger af menneskets anatomi. Noget der ikke var tilladt ifølge kirken.

Han blev hyret af velhavere og herskere til at udføre kunstværker.

Der findes kun 15 færdige malerier af Leonardo da Vinci. To af disse hænger på Eremitagen i Skt. Petersborg. Hans berømteste maleri, måske endda verdens berømteste, Mona Lisa hænger på Louvre. Arbejdet tog fire år, trods det ved man ikke hvilke fire år. Maleriet måler 55x80 cm., er malet på en poppeltræplade og ikke signeret. Det blev i 1517 købt af Francois I (1494-1547), der var konge i Frankrig fra 1515, han hængte det på sit toilet. Den 21. aug. 1911 blev maleriet stjålet fra Louvre. Pablo Picasso blev mistænkt for tyveriet, men det var ubegrundet, for en italiensk tjener var den skyldige. Hos ham fandt man i 1913 billedet, skjult under en falsk bund i en kuffert på et hotel i Firenze. I dag hænger Mona Lisa igen på Louvre i Paris. Hvem der stod model til Mona Lisa, er der gennem tiderne blevet gisnet meget om, kunstnerens mor, en kurtisane fra Firenze, et selvportræt, idet mange mente, Leonardo da Vinci var homoseksuel. Sidste bud er Lisa Gherardini, der i 1495 blev gift med en rig silkehandler, en familie der fik fem børn og var venner med Vinci familien. Leonardo da Vinci var lam i sine sidste år, han døde i Amboise i Frankrig 2. maj 1519.

1564 **Slottet Tuilerierne** i Paris blev bygget af Catherine af Medici. Navnet stammer fra det tegl, man fremstillede her i middelalderen. Flere gange blev slottet udvidet og omkring år 1600 af Henri IV forbundet med Louvre, der ligger i forlængelse af Tuilerierne. I 1792 stormede pariserne Tuilerierne, der forgæves blev forsvaret af Louis XVI's schweizergarde på 1000 mand. Tuilerierne blev afbrændt under Pariserkommunen i 1871 og tomten lagt til Jardin des Tuileries - Tuilerihaverne. Det er Paris ældste park anlagt i 1664, den ligger mellem Louvre og Concordepladsen.

1643-1715 **Louis XIV** født 5. sept. 1638 som søn af Louis XIII. I en alder af 4 år og 231 dage blev han 14. maj 1643 Frankrigs konge. Indtil han blev myndig styredes landet af Mazarin. Louis XIV var balletdanser og grundlagde i 1661 det Kongelige Balletkompagni i Frankrig. Han var 165 cm. høj, havde rødbrunt hår og var så smuk, at han kunne fordreje hovedet på enhver kvinde, og det gjorde han. Om morgenen fik folket lov at se ham stå op og til frokost serveredes 100 retter. Gift 1660 med den spanske prinsesse Marie Therese. Efter hendes død giftede han sig 12. jan. 1684 med Mme de Maintenon, der var en af hans talrige elskerinder. Han spiste et halvt pund trøfler hver dag, fordi de skulle hjælpe på potensen, hvad der var nødvendig med de talløse elskerinder. Han var en god far for sine mange børn. Louis XIV var Frankrigs rigeste og mægtigste konge, dertil var han arbejdsom, ansvarsbevidst, selvsikker og tørstede efter berømmelse. "*Staten, det er mig.*" Byggede uhyre pompøst bl.a. Versailles. Hans stil blev efterlignet af fyrster over hele Europa, men med samme resultat, nemlig et efterladt og bundforarmet land. "*Solkongen,*" som han blev kaldt, regerede i 72 år den længst regerende monark i Europas historie. Han døde 1. sept. 1715 på sit elskede Versailles.

1661-1689 **Chateau de Versailles** et pompøst slot 25 km. V for Paris bygget over 27 år af Louis XIV "*Solkongen,*" der flyttede ind i 1678. Oprindeligt lå Louis XIII's jagtslot fra 1632 på stedet. Det nye slot er enormt, alene facaden er 580 m. lang. Den berømte Spejlsal er 75 m. lang, har 17 vinduer og lige så mange buede spejle. I 1835 rejstes på slotspladsen en rytterstatue med Louis XIV. Før havde de franske konger boet på Louvre i Paris. Men Louis XIV syntes, Louvre var så trist og mørkt, og så lugtede der så ganske fælt.

Det gjorde der, fordi alle og enhver forrettede deres nødtørft bag gardinerne og rundt i hjørnerne, for toiletter var ikke noget, man talte om, det havde man ikke. Et vittigt hoved kom med en bemærkning om, hvorfor det netop var bag gardinerne, svaret må du gætte dig til.

Den flotte park omkring Versailles var først færdig i 1710, den har været scene for overdådige fester. Det er verdens største park 1650 m. lang og et areal på 100 ha. med søer, alleer, orangerier og ca. 300 statuer og springvand, hvoraf nogle af fontænerne er tegnet af vores egen Ole Rømer. Hundredvis af faconklippede prydbuske, et væld af blomster leveret af bl.a. 50.000 blomsterløg gør parken til en smuk oplevelse. Parken går over i Versailleskovene. I parken findes lystslottet Grand Trianon bygget i årene 1687-88. Louis XV brød sig ikke om det store Versailles, så han byggede endnu et lystslot i parken 1762-66 Petit Trianon. Det blev Louis XVI's Dronning Marie Antoinettes yndlingslot.

I umiddelbar nærhed ligger en lille romantisk landsby, Hameau de la Reine, bygget af Dronning Marie Antoinette til slottets arbejdere. Her "*legede*" hun bondekone, mens verden omkring styrtede sammen. Landsbyen er blevet flot restaureret efter begge verdenskrige.

Der var 36.000 arbejdere samt 6.000 heste beskæftiget i og omkring slot og park. På slottet boede 5.000 mennesker, hvoraf de 1.000 var adelsfolk.

Versailles har gennem tiderne været skueplads for store begivenheder. I 1783 afsluttedes den Nordamerikanske Frihedskrig ved freden i Versailles. Versailles var tysk hovedkvarter under krigen mellem Frankrig og Tyskland i 1870-71. Derfor var det her i Spejlsalen, Otto Bismarck, med tilnavnet "*Jernkansleren*," 18. jan. 1871 udråbte preussernes konge som Kejser Wilhelm I og sig selv som rigskansler og grundlagde dermed "*Det nye Tyske Rige*" - temmelig provokerende. Versaillesstraktaten, der fik stor betydning for Danmarks generhvervelse af Sønderjylland, blev underskrevet på Versailles 28. juni 1919. Siden 1837 har Versailles været museum og besøges årligt af ca. 2 mio. gæster.

1671-1676 **Hotel des Invalides** blev bygget i Paris som bolig for franske krigsinvalidere. I dag findes her stadig invaliderede soldater, derudover er stedet museum for fransk militærhistorie, med et væld af våben. I bygningskomplekset findes også kuppelkirken Dôme des Invalides, fyldt med faner de franske tropper har erobret fra fortidens fjender. Men der har været mange flere, for ved besættelsen i 1814 blev over 1.400 faner brændt foran kirken. Efter revolutionen blev kirken benyttet til opbevaring af krigsbytte fra Napoleons mange felttog. Kirken er i dag rammen om mange gravmæler over franske militærpersoner med Kejser Napoleon I's kiste som den mest iøjnefaldende. Napoleons jordiske rester overførtes i 1841 fra St. Helena til Invalidekirken og fik en fremtrædende plads. Den lille mand ligger i en enorm stor kiste af rød porfyr og grøn granit, kisten besøges årligt af mange tusinde turister. Ud for Invalidekirken ligger Paris mest berømte bro over Seine Pont Alexandre III.

1694-1778 **Francois de Voltaire** oprindeligt navn Francois-Marie Arouet. Fransk filosof og forfatter født 21. nov. 1694. Skrev filosofiske og historiske værker, dramatik og romaner bl.a. hans mest kendte "*Candide*" med moralen: "*Man skal dyrke sin have.*" Ville afskaffe Stavnsbåndet. Skrev for tale- og trykkefrihed. Med sin antikristelige holdning bekæmpede han religiøs fanatisme. To gange blev Voltaire sat i Bastille og blev landsforvist til England i årene 1726-29, hvor han fik mange impulser fra Sir Isaac Newton. Voltaire fik stor betydning for europæisk kulturliv. Han var en af encyklopædisterne sammen med bl.a. Diderot, d'Alembert og Rousseau. Rygtet vil vide,

at Voltaire drak 50 kopper kaffe hver dag. At han var en stor brevskriver, er ikke kun et rygte, samlinger af hans breve er på 18.000. Voltaire ligger begravet på Panthéon sammen med mange andre af sin nations berømtheder. Men kisten er tom, idet liget blev stjålet og destrueret i 1814.

1740-1814 **Marquis de Sade** eller Donatien Alphonse Francois fransk officer og forfatter. Voksende op på et familiegods i Provence i en af Frankrigs fineste familier. Marquis de Sade giftede sig som 23-årig i 1763 med den rige Renée-Pélagie og levede et udsvævende liv. Han blev anmeldt af sin svigermor og tiltalt for moralsk fordærv, mishandling og mordforsøg. Dommen faldt i 1777 og lød på 12 års fængsel. Her begyndte han sit forfatterskab. Han blev berømt, fordi hans værker er så forkætrede med mord, incest og lystne munkes seksuelle misbrug.

I revolutionsåret 1789 sad han i Bastille. Den 4. juli blev han overført til en galeanstalt, fordi han med megafon opfordrede folkemængden til at storme Bastille, det gjorde folkemængden 10 dage senere nemlig den 14. juli.

Kun et held reddede Marquis de Sade fra guillotinen, året efter kom han ud af fængslet og blev formand for en parisisk domstol, her reddede han sine forhadte svigerforældre, der var kommet i unåde som alle andre velhavende i revolutionstiden.

Marquis de Sade blev skilt fra Renée-Pélagie og fandt trøst hos sin elskerinde Constance. Han blev indlagt på hospital for sindslidelse, fedme og gigt, men Constance plejede ham fortsat. På hospitalet iscenesatte han skuespil, som han skrev 17 af. Derudover stillede hospitalets kontordame sin purunge datter til Marquis de Sades seksuelle rådighed.

1749-1791 **Honoré-Gabriel de Riqueti Mirabeau** veltalende greve fra Sydfrankrig. Født 9. marts 1749. Hans egen stand - adelen ville ikke have med ham at gøre, han var for udsvævende og upålidelig. Derfor blev Mirabeau opstillet for tredjestand altså de borgerlige. Sammen med La Fayette spillede han en stor rolle i revolutionen. Af ydre var de modsætninger, La Fayette var smuk som en operettehelt, hvor Mirabeau var det grimme, man kunne tænke sig. Begge ville reformere, men bevare kongedømmet trods republikansk sværmeri. Personligt var de fjender, begge ville være hovedperson i dramaet, hvor misundelse og intriger florerede. Stændermødet kørte fast i proceduren, skulle man stemme efter hoveder eller efter stænder. Tredjestand flyttede til Boldspilsalen, eller Boldhus som den også kaldtes, og erklærede sig som grundlovgivende forsamling. Da kongens repræsentanter ville forvise dem fra denne sal, svarede Mirabeau: *"Gå og sig til kongen, at vi kun viger for bajonetter."* Kongen gav sig, adelen gav sig, folkesuveræniteten var anerkendt. Ved udarbejdelsen af den nye forfatning blev Mirabeau en hovedskikkelse, men han ville bevare kongen, og omgikkes kongen i hemmelighed. Dronningen kunne ikke udstå ham, dels fordi han var grim, men også fordi han var upålidelig, men kongen anså Mirabeau som en nyttig, men dog dyr mand, fordi kongen skulle betale Mirabeaus umådelige gæld.

Mirabeau havde mange øgenavne *"plebejergreven," "tordenguden," "vildsvinet fra Aix,"* desuden havde han et dårligt rygte om elskovshistorier og gæld til højre og venstre. Men han havde en orddjævel i sig og henrykkede gang på gang forsamlinger. Han var datidens Lotte Heise. Medens forhandlingerne om den nye grundlov stod på, blev der bondeoprør, kongen afskedigede sin finansminister, borgerskabet blev bange, børsen lukkede, der gik panik i den brede masse, befolkningen ville have våben. Kongen havde uklogt samlet tropperne i Versailles, det vækkede uro i Paris, man troede tropperne var beregnet på at opløse Den grundlovgivende Rigsforsamling, fordi borgerne havde fået for stor magt. Våbenbutikkerne i Paris blev plyndret. Men så lød det: *"Bastille er fuld af*

våben," og alle stormede det gamle fængsel 14. juli 1789, hvor kommandanten og hans mandskab blev hugget ned.

Det viste sig, at Bastille ikke var nær så betydningsfuld, som man troede, der sad kun syv fanger, to af dem var sindssyge og resten sølle bedragerere. Men Bastille blev et symbol på borgernes sejr over adel og konge, selv om der ikke var tale om en heltebedrift, og snart blev bygningerne jævnet med jorden.

Den grundlovgivende Rigsforsamling udviklede sig til, at alle gav afkald på privilegier, de adelige angreb de gejstliges privilegier, og de gejstlige angreb de adeliges privilegier. Alt var præcist som i dag, alle forærede gavmildt bort, hvad der ikke var deres egen ejendom. Stadig fejres 14. juli med dans i gaderne, og franskmændene er stolte over menneskerettighedserklæringen med trykke-, tale- og trosfrihed.

Foråret 1791 døde Mirabeau, opslidt, uden håb om at kunne standse den revolution, han selv havde været med til at starte. Men en trøst må det dog være, at han ikke måtte aflevere hovedet i guillotinen, som så mange andre fremtrædende personer måtte. På dødslejet sagde han: "*Jeg ser klart, at vi står midt i anarkiet.*" 300.000 mennesker fulgte ham på hans sidste rejse. På statens regning blev han begravet i Sainte-Geneviève kirke. "*For fædrelandet i taknemmelighed mod dets store sønner*" var inskriptionen. Foran kisten gik hans arge modstander La Fayette med dragen svær, kulisserne var på plads. I tre år lå Mirabeau i fred, så opdagedes hans dobbeltspil, samarbejdet med kongeparret og hans sælsomme økonomiske transaktioner. Kisten blev fjernet fra kirken og kastet i en ukendt grav på Clamart kirkegården, forbryderens kirkegård. Men ukendt blev han dog aldrig.

1761-1850 **Marie (Madame) Tussaud** schweizisk voksmodellør der i 1795 overtog onklens voksfigurer. Turnerede fra 1802 med udstillinger i England, hvor der fra 1835 blev permanent udstilling i Baker Street i London af legemsstore berømte og berygtede personer. I dag er der også afdelinger i Amsterdam og København. Det fortælles, at Marie Tussaud under Den Franske Revolution hver dag mødte op på henrettepladsen og undersøgte kurven med afhuggede hoveder for at finde de største berømteder, tage dem med hjem og modellere dem til sin samling.

1764-1789 **Panthéon** Église Sainte-Geneviève kirke i Paris bygget med et græsk kors som grundplan. Kirken blev indviet i 1791 som nationalmausoleum for berømte mænd. Den er udsmykket med fornemme skulpturer og malerier. Det var Louis XV, der under en alvorlig sygdom i 1744 lovede, at hvis han blev rask, ville han genopbygge den forfaldne kirke for Paris skytshelgen, Sainte-Geneviève. Af berømteder der ligger her, kan nævnes: Victor Hugo (1802-1885), Emile Zola (1840-1902), Alexandre Dumas den Ældre (1802-1870), Pierre Curie (1859-1906), Marie Curie (1867-1934) og Honoré-Gabriel de Riqueti Mirabeau (1749-1791). Francois de Voltaire (1694-1778) og Jean-Jacques Rousseaus (1712-1778) ligger også her, men deres kister er tomme, ligene blev stjålet og destrueret i 1814.

1769-1821 **Napoleon I** søn af italiensk adelsfamilie Buonaparte der i alt havde 13 børn, hvoraf de syv blev voksne. Født på Corsika 15. aug. 1769 året efter at øen blev solgt til Frankrig. Napoleon var lille, mager og gusten, men muskuløs, køn, velbegavet, med stor hukommelse og energi. Uddannet på militærskole i Brienne og Paris. Som ung løjtnant var Napoleon med, da man stormede Tuilerierne. Han blev gift 9. marts 1796 med generalenken Joséphine de Beauharnais født på Martinique (23/6 1763-1814), hun bedrog ham, og de bliver skilt i 1809. Napoleon blev gift igen 11. marts 1810 pr.

fuldmagt med ærkehertuginde Marie-Louise datter af kejser Frans I af Østrig, de fik en søn den senere Napoleon II.

Den franske regering var bange for, at kongen igen skulle få magten, de søgte derfor hjælp hos hæren. På dette tidspunkt var Napoleon avanceret til general, og han blev centrum i et af historiens mest berømte søslag, "*Slaget ved Abukir*" 1. aug. 1798, hvor hans flåde med Napoleon på flagskibet "*Orient*" med 120 kanoner ville erobre Egypten og senere Indien. Under søslaget vidste Napoleon, at Lord Nelson lå i hans kølvand med 14 skibe, men han foretog sig i lang tid intet, endelig gjorde han kanonerne klar, men kun i styrbords side og blev dermed meget sårbar. Englænderne angreb skib for skib, "*Orient*" eksploderede og ligger stadig 25 km ud for Alexandrias kyst. Napoleons drøm brast, sammen med de 1200 søfolk der omkom.

Napoleon udnyttede den spændte politiske situationen til med et statskup 9. nov. 1799 at tage hele magten og titel som førstekonsul.

Napoleon havde en rationel tankegang, indførte metersystemet, hvor en meter svarer til 1/10.000.000 af afstanden fra Ækvator til Nordpolen. Opfandt ministerialsystemet, enebestemmende og eneansvarlig der stadig bruges over hele verden. Skrev "*Code civil*" i 1804 en stærk forenkling af de franske love. Støttede kunst og videnskab. Napoleon Buonaparte udråbtes 16. maj 1804 til kejser af Frankrig. Let gabende af kedsomhed over det ceremonielle tog han foran alteret kronen ud af hænderne på Pave Pius VII., og kronede sig selv 2. dec. 1804 til "*de franskes kejser*" i Notre Dame katedralen i Paris, idet han selv anbragte kronen på sit hoved. Derefter kronede han Joséphine de Beauharnais til kejserinde. Først herefter fik Pave Pius VII lov til at foretage salvingen.

Napoleon var en blændende dygtig militærstrateg, der forstod at skabe kampgejst, men myten om sig selv som generalen der tænkte på soldaternes ve og vel, delte strabadserne med dem, lindrede deres lidelser, ja selv kendte deres navne, myten skabte han selv som et led i hans strategi, for han var egoistisk og skånselsløs, og det tog til med årene. Efter hans mange sejre indsatte han sine tre brødre som regenter i de erobrede områder. Men 21. okt. 1805 tabte Napoleon med sin fransk-spanske flåde ved Trafalgar til Lord Nelson, der blev skudt. Flåden var på vej mod England. Den 22. juni 1812 erklærede han Rusland krig, men forregnede sig, en kaotisk tilbagetrækning i den russiske vinter blev også hans skæbne. Russerne brændte selv Moskva af 16. sept. 1812, så der var ingen forsyninger at finde for Napoleon og hans hær. Også i slaget ved Leipzig okt. 1813 led franskmændene nederlag. Frederik VI af Danmark var en af de sidste, der faldt fra som allieret.

Napoleon blev afsat april 1814 og blev 4. maj 1814 deporteret til øen Elba i Middelhavet. Herfra undslap han 26. feb. 1815 og forsøgte igen marts 1815 at gå mod Paris, men led her sit afgørende nederlag ved Waterloo i Belgien 18. juni 1815 slået af England og Preussen. Hermed faldt Napoleon og det franske kejserdømme med ham. Napoleon abdicerede 22. juni 1815 for anden og sidste gang. De allierede tropper rykkede i triumf ind i Paris 7. juli 1815. Hermed var Napoleonskrigene slut. Napoleon anbragtes 8. aug. 1815 i fangenskab på den britiske kronkoloni Saint Helena udfør Afrikas vestkyst, hvor han levede til sin død 5. maj 1821.

Trods sit mod og sine barske metoder fyldtes Napoleon af dødsangst, hver gang han så en kat. Hans jordiske rester overførtes 1840 til Invalidkirkegården i Paris, hvor den lille mands enorme kiste af rød porfyr og grøn granit, besøges årligt af mange tusinde turister.

1774-1792 **Louis XVI** eller Ludvig XVI (1754-1793). Fransk konge men det brød han sig ikke om, men var født til det 23. aug. 1754: "*Af Guds nåde og salvede konge.*" Han var reformivrig og gjorde op med hoffets usædelighed. Støttede de Nordamerikanske koloniers frihedskamp, som blev ham en kostbar affære. Forsøgte at sanere økonomien, men mødte her modstand fra hoffet og adelen, hvad der egentlig blev indledningen til revolutionen. Et politisk bryllup med Marie Antoinette (2/11 1755-16/10 1793) af Østrig i 1770 vakte heller ikke hans interesse. Han ville hellere dyrke sin store hobby lave låse. "*Kleinsmeden*" blev han hånligt kaldt. Marie-Antoinette var ung, naiv, ødsel og forlystelsessyg. Hendes interesser begrænsede sig til dans, kortspil og elskov, landets ve og vel havde ikke hendes interesse. Politisk dummede hun sig ofte med morsomheder på ubelejligede tidspunkter. Ung og umoden som hun var, blev hun en belastning for kongedømmet. Havde overhovedet ingen forståelse for folkets fattigdom. Et eksempel: Folket havde ikke råd til at købe brød, og så udtalte hun: "*Så lad dem spise kager.*" Sladder omkring hendes mange kærlighedsaffærer var et yndet samtaleemne, men kun få kendte til hendes virkelige kærlighed, den svenske baron Axel von Fersen. Det var et ungt naivt kongepar der midt i overdådig luksus og fest, ikke anede, hvordan deres undersåtter levede og tænkte. Men modgangen, da de blev klar over, at de skulle stemples som forbrydere og måske ende livet under guillotinen, gjorde dem voksne. Det var kongen, der ankom til Boldsalen, og forlangte at tredjestanden skulle forlade salen, hvortil Mirabeau sagde: "*Vi viger kun for bajonetter,*" hertil svarede kongen: "*Vil de ikke forlade salen! Ja, så kan de sågu blive.*" Kongefamilien blev ydmygende tvunget til at forlade Versailles og bo i Paris. De gav Mirabeau og Danton penge for at blive beskyttet, en slags mafiabetaling, men turde alligevel ikke helt stole på de højt betalte såkaldte venner. Kongeparret besluttede sig for at flygte, og blev her hjulpet af dronningens elsker den svenske baron. I Varennes blev de genkendt 20. juni 1791, ikke underligt med den bagage og det følge de havde med sig. Først nægtede kongen, at han var Louis XVI, men da man sammenlignede hans ansigtstræk med billedet på pengesedler, var spillet tabt, og de blev ydmygende under eskorte sendt tilbage til Paris. Efter at være suspenderet et par måneder, blev kongen igen indsat i sin værdighed. Da den nye forfatning endelig var færdig, betænkte kongen sig i 10 dage, og skrev så under. Igen fik kongeparret tilbud om flugt, men turde ikke. Dronningen satte sin lid til en krig, der kunne knuse revolutionen, kirkestriden gjorde, at den troende konge fik samme mening. Den 20. april 1792 trådte kongen forlegen ind i ridehussalen og erklærede overfor de revolutionære: "*Jeg er kommet til stede for at foreslå Dem krig mod kongen af Ungarn og Bøhmen,*" og kongen gik straks igen. Forsamlingen diskuterede længe, men trods Robespierres modstand erklæredes krigen. Dronningen havde forinden overgivet revolutionsarmeens felttogsplan til den østrigske gesandt, klart højforræderi, men de nationale følelser var trådt ud af kraft, nu var det kun livet, det gjaldt. Kongeparret fik uds muglet breve til udlandet, det fik hertugen af Braunschweig til i et manifest at true Paris med total udslættelse, hvis nogen i den kongelige familie blev udsat for det mindste overgreb. Manifestet fik virkning, men ikke som tilsigtet. Kongeslottet Tuilerierne blev stormet 10. aug. 1792 af de revolutionære, der massakrerede næsten 1000 mand af Louis XVI's schweizergarde, kongeparret flygtede til den lovgivende forsamling, hvor kongen blev suspenderet, og roligt satte sig til at spise en stegt kylling.

En af de unge løjtnanter der var med til at storme Tuilerierne hed Napoleon, han glemte aldrig den råhed og nedslagtning, han blev vidne til, og han fik dog ellers set en del på Europas barske slagmarker.

Den 13. aug. 1792 førtes kongen med familie som fanger til Temple fængslet, turen gik over Vendômepladsen, så kongen kunne se den væltede statue af Solkongen Louis XIV en påmindelse om, at det var hele slægten, der var sat ud af spillet.

I fængslet fik kongeparret måske deres lykkeligste tid, den godmodige konge, der var utilstrækkelig som monark, og den forvænte dronning lærte hinanden at kende som mennesker, de kom hinanden meget nær. Men på slottet fandt man klare beviser i "*jernskrinet*," dokumenter som man ufatteligt havde glemt at fjerne. Ved rettergangen skulle alle debuterede op på tribunen, det blev ikke bare en afstemning, men en tilkendegivelse af meninger, en uhyggelig historisk og psykologisk eksempel der afslørede, at moralsk mod var en sjælden vare. Kongens fætter, der forinden havde erklæret, at han på grund af familieforhold ikke ville stemme for dødsstraf, hvad alle forstod, selv han optrådte ynkelig og stemte for dødsstraf, usling lød det, senere måtte fætteren selv tage vejen til guillotinen. Nationalkonventets dom for højforræderi var uundgåelig, men det skete med mindst mulig margin, 361 stemte for dødsstraf, men kun 360 stemte imod. Den 21. jan. 1793 blev kongens hænder bundet, og som "*borger Louis Capet*" blev han ført til Revolutionspladsen, den nuværende Place de la Concorde, for at aflevere sit hoved under guillotinenes faldøkse.

Hans sidste ord blev: "*Franskmænd, jeg er uskyldig. Jeg tilgiver ophavsmændene til min død*," og øksen faldt klokken 10. Marie-Antoinette og kongens søster Madame Elisabeth anbragtes på Citeøen i Seinen, senere sendtes også de til guillotinen, og led samme skæbne. Den 17. okt. 1793 kørtes Marie-Antoinette som "*enkefrue Capet*," som var hendes borgerlige navn, bagbundet, på en kærre, med håret afklippet, men rank, modig og stolt. De svære prøvelser havde gjort hende voksen. Ingen af gravene findes, de forsvandt begge i fællesgrave med ulæsket kalk, alle spor skulle udslettes.

Kongeparret havde fået fire børn. Marie Therese Charlotte blev født i 1778, det stemmer rimelig overens med rygterne om, at parrets første intime forhold foregik i 1777 syv år efter giftermålet. Som den eneste af familien overlevede hun revolutionen, blev løsladt i 1795 og døde 1851 som Madame Royal. Kronprins 1' Dauphin blev født i 1781, men døde allerede 1789.

Det tredje barn 2' Dauphin Louis Charles greve af Normandiet blev født 27. marts 1785. Her opstod et af de største mysterier i fransk historie. Han, der var tronfølger, forsvandt 10 år gammel i 1795. Officielt blev han erklæret død af tuberkulose som fange under revolutionen i Templetårnet i Paris, men det har ingen rigtig troet på. Siden har utallige historikere og forfattere arbejdet på div. konstellationer og gravet i papirer, uden at det endnu er lykkedes at finde en bevislig årsag. Lettere blev det ikke af, at de fleste papirer gik tabt under revolutionen. Yderligere gik en stor del af det resterende materiale tabt ved rådhusets brand under Pariserkommunen 1871. Over 100 mænd dukkede de følgende år op, og påstod de var Prins Louis. De seneste oplysninger går på, at prinsen alligevel var død i Templetårnet. En kongetro kirurg havde smuglet hjertet med ud i sit lommetørklæde, inden liget blev smidt i massegraven. En Dna-test skulle have bevist rigtigheden heraf.

Kongeparret fjerde barn Sophie Beatrix fødtes 1786, men døde kort efter fødselen.

Den ødselhed man levede under ved hoffet var enorm. Ved et kongebarns fødsel sagde hofetiketten, at der til barnets pleje skulle, foruden utallige ammer, udnævntes 20

gejstlige, 9 læger, 1 frisør, 1 fodlæge, 1 skrivelærer, 1 tegnelærer, 1 sanglærer, 1 violinlærer, 1 danselærer, 1 fægtelærer, 1 matematiklærer, 1 fysiklærer m.fl.

Det første halve år kostede barnet 34.000 livres (franc) til lys, 142.000 livres til brænde, 121.512 livres til tøj. Ved barnets seng skulle der hver aften anbringes en bakke med natmad bestående af en kop bouillon, to stegte kyllinger, to flasker bordeaux og otte hårdkogte æg, bakken blev hver morgen fjernet til kammertjenernes fordel. Øvrige udgifter var også enorme, Marie-Antoinette havde 330 heste til privat brug, kongen havde 1.857 heste til privat brug foruden 280 heste beregnet til jagt osv.

(Resten opgiver jeg).

1789-1799 **Den franske Revolution** startede 14. juli 1789. Borgerne stormede den forhadte gamle middelalderborg Bastille støttet af bondestanden. Den 15. juli anerkendtes Frankrigs nye flag "*Trikoloren*," adelen blev frataget sine privilegier, kongedømmet afskaffet og Bastille revet ned. 83 sten med indgraveringer blev sendt ud til alle franske provinser som symbol på de nye tilstande. Resterende sten blev brugt til at bygge Concorde Broen over Seinen. Den 4. aug. ophævedes standsprivilegierne. Et folkeoptog, der i okt. bevægede sig til Versailles, tvang kongen til at følge med til Paris. Det gode forhold mellem folket og Ludvig XIV også kaldet "*Solkongen*" svækkes af Ludvig XV og især Ludvig XVI, som begge var svage herskere. Sidstnævnte var velmenende, men holdt mere af jagtture. Hans østrigske dronning Maria Antoinette var trods velbegavet uinteressert i folket og påvirkede kongen. Finansielle problemer kom der - ikke mindst på grund af Frankrigs involvering i Amerika. Følgelig opstod der sociale problemer, med revolution mod enevælden som det uundgåelige resultat, og underskrivelse af menneskerettighedserklæringen 27. aug. 1789 med trykke-, tale- og trosfrihed og retten til at gøre oprør.

Natten mellem 24. og 25. april 1792 blev "*Marseillaisen*" skrevet og komponeret af den franske officer Joseph Rouget de Lisle (1760-1836). Den blev et hit, og 15. juli 1795 blev den gjort til Frankrigs nationalsang. For at slå revolutionen ned erklærede Europa med England i spidsen i 1793 krig mod Frankrig.

1790 **Metersystemet** indførtes i Frankrig af Napoleon I. En meter svarer til 1/10.000.000 del af afstanden fra Ækvator til Nordpolen. En "*normalmeter*" afmærket i platin, et meget stabilt materiale, opbevares i "*Det Internationale Bureau for Mål og Vægt*" i Paris. Først i 1907 indførtes systemet i Danmark.

1792 **Guillotinen** en nykonstruktion af en henrettelsesmaskine med faldøkse. Guillotinen blev taget i brug 25. april for første gang. Delinkventen, en ung landevejsrøver ved navn Pelletier, kunne bagefter have konstateret, at den virkede, hvis ikke det var fordi den virkede.

Den franske læge dr. J.I. Guillotin (1738-1814) var arkitekten bag den nye konstruktion, han udtalte, at det var hans ønske at spare den franske revolutions ofre for slet bøddelhåndværk. En human tanke. Forståeligt nok havde bøddler for vane, grundet deres belastende job, at drikke sig mod til, inden arbejdet påbegyndtes, dette resulterede ikke sjældent i, at øksen fejlagtigt havnede i skulderen. Guillotinen blev brugt sidste gang i 1979, til da havde 4.600 måttet aflevere hovedet i den, dræbt og glemt som gale hunde. Guillotinen er nu på museum. Dens rekord er 54 hoveder på 28 minutter, det svarer til en eksekution pr. 31. sekund. Dødsstraffen blev først afskaffet i Frankrig i 1981.

1836 **Triumfbuen** i Paris indvies, det franske navn er Arc de Triomphe. Triumfbuen blev påbegyndt i 1806 for enden af Champs-Élysées på Place Charles de Gaulle, der tidligere hed Étoile. Byggeriet begyndte under Napoleon I og tænkt som et kejserligt monument. Det prægtige monument er spækket med navne og måler 50x50x50 m. Efter Første

Verdenskrig blev stedet i 1920 tillige et mindesmærke for Den Ukendte Soldat i centrum af buen. I 1923 blev der på graven tændt en evig flamme. En gang er denne flamme gået ud, en dansk turist blev trængende – flovt. De første år gik trafikken gennem buen. I dag kommer man ud til buen ad to fodgængertunneller, det er forbudt og håbløst farligt, at forcere den stærkt trafikerede kæmpe rundkørsel, hvorfra der udgår 12 forskellige avenuer. På øverste etage af Triumfbuen er der indrettet et museum om monumentets historie. Fra toppen af Triumfbuen er der en storslået udsigt. Den lige akse fra Triumfbuen til Louvre er ca. fem km., den modsatte retning til Spreckelsens Triumfbue er ca. seks km.

- 1840-1926 **Claude Monet** fransk impressionistisk maler født 14. nov. 1840. Hans landskab "*Impression, Soleil levant*" gav navnet til impressionisterne. Monet malede mange portrætter og landskaber, men hans varemærke er dog hans elskede åkander. Han var gift med Alice og malede meget sammen med Auguste Renoir (1841-1919). Claude Monet var også en stor madelsker. Han levede hele sit liv ved Seinen. I huset i Giverny boede han fra 1883 til sin død 6. dec. 1926. Som gammel blev han næsten blind. Huset og ikke mindst haven er et meget besøgt udflugtsmål, der hvert år har besøg af ca. ½ mio. gæster. Mange har udtalt, at Monets have var hans største kunstværk. Dem hører jeg ikke til. Claude Monets billeder har opnået skyhøje priser, i 2001 solgtes et billede for 240 mio. kr. Ikke mindre end 178 af hans malerier er solgt til over 1 mio. \$ (2003). I Danmark er Claude Monet repræsenteret på Glyptoteket og på Ordrupgårdsamlingen.
- 1841-1919 **Pierre-Auguste Renoir** fransk impressionistisk maler født 25. feb. 1841. Auguste Renairs foretrukne motiver var lyse solfyldte billeder. Hans billede: "*Ved Moulin de la Galette*" er solgt på auktion for 71 mio. \$ verdens næstdyreste maleri, kun overgået af Vincent van Gogh. Pierre-Auguste Renoir døde 3. dec. 1919.
- 1864-1901 **Henri de Toulouse-Lautrec** fransk maler og grafiker. Han var stærkt påvirket af Edgar Degas. Åbnede egen malerskole i 1885 på Montmartre, her færdedes han i værtshuse, bordeller og dansebuler, hvorfra mange af hans motiver stammer. Toulouse-Lautrec var, grundet indavl i familien, handicappet fra naturens side, med korte ben som en dværg. Toulouse-Lautrec døde 9. sept. 1901 svækket af alkoholmisbrug.
- 1871 "**Pariserkommunen**" en revolutionær regering valgt 26. marts 1871 i Paris. En opstand fra samfundets nederste lag der kæmpede for bedre vilkår og for afskaffelse af det borgerlige statsapparat. Opstanden blev brutalt nedkæmpet af regeringen på to måneder. De fleste deltagere udvistes af landet til Ny Caledonien i Stillehavet, andre blev henrettet. Men troen levede videre og ulmede over hele Europa. Bevægelsen udviklede sig til "*Internationale*." Litterært støttedes tankerne i Danmark af Goldschmidt, Brandes, Drachmann og I.P. Jacobsen, de gik aktivt ind og brugte opstanden i deres forfatterskaber.
- 1876-1919 **Basilika du Sacré-Coeur** en imponerende hvid kirke på bakken Montmartre i Paris. Opført gennem 43 år i romansk-byzantinsk stil 129 m. over havet og 104 m. over Seinen. Sacre-Coeur betyder hellige hjerte. Med sin hvide kuppel og sit 83 m. høje tårn kan Sacre-Coeur ses fra alle hjørner af Paris. Der er adgang til tårnet ad en trappe, fra tårnet er der en enestående udsigt over hele Paris. Kirken er bygget til ære for de mange faldne i den fransk-preussiske krig og Pariserkommuneopstanden. Det hvide alter forestiller de tolv disciple, netop her synes alle at være mænd. Kirkens mosaikruder blev ødelagt af bomber i 1944.
- 1886 **Frihedsgudinden**, the Statue of Liberty, blev afsløret 27. okt. ved indsejlingen til New York skabt af billedhuggeren F.A. Bartholdi. Den 46 m. høje statue når, med sokkel og 168 trin oppe, en højde på 93 m. Er man til det magelige, tager man bare elevatoren.

Frihedsgudinden er en gave til det amerikanske folk skænket af den franske stat. Anledningen er 100 året for Amerikas uafhængighed i 1876. Grundstenen blev nedlagt 5. aug. 1884. Inskriptionen på statuen lyder således: "*Skænk mig jeres trætte og fattige.*" Statuen tjener også som fyr.

- 1889 **Eiffeltårnet** rejst i anledning af verdensudstillingen i Paris, valgt i en konkurrence mellem 107 forslag. Tegnet af ingeniør A. Gustave Eiffel (15/12 1832- 28/12 1923). Den 31. marts 1889 blev tårnet åbnet for publikum. Efter verdensudstillingen var det planen, at den skulle nedtages, men tårnet blev så populært, at det i dag er Paris vartegn og hører til en af verdens mest kendte bygningsværker. Bygningen var indtil 1930 verdens højeste - med spir 320 m. Allerøverst, 1792 trappetrin oppe, byggede Eiffel en "*elskovsrede.*" For at komme helt op skal der skiftes elevator. I det ene af tårnets ben findes en meget fornem restaurant. Tårnet vejer 10.000 tons og males gråt hvert syvende år, for at undgå nedbrydning af rust, forurening, fugleekskremer og vejrlig. Der bruges 70 tons maling pr. gang for at dække jernkonstruktionens 200.000 m² og 50 km. stålstoiler, et arbejde, der for 25 akrobatiske malere, tager 15 måneder og koster 20 mio. francs. Til nu (år 2000) er tårnet malet 25 gange. Malerne til dette job er udrustet som bjergbestigere.
- 1895 **Kielerkanalen** 20. juni blev snoren klippet til en trafikal revolution. En kanal, 98,6 km. lang, 11,3 m. dyb og 102 m. bred, fra Brunsbüttel ved Elbens munding i Nordsøen til Holtenau N for Kiel ved Østersøen. Projektet påbegyndtes 3. juni 1887. Den blev døbt Kejser Wilhelm-Kanalen efter Kejser Wilhelm I, men døbt af Kejser Wilhelm II. Bygningsværket kostede 156 mio. guldmark. Selve indvielsesfesten kostede 1,7 mio. guldmark, bl.a. var festhallen udsmykket med 116.640 duftende friske roser. I byggeriets start var der 3.000 arbejdere, men ved slutningen 8.900 arbejdere. Kielerkanalen er i dag verdens mest befærdede kanal med 43.000 passager årlig, eller mere end 100 om dagen. Skibene kommer fra 80 forskellige nationer, 20% af dem er danske. Prisen for gennemsejling af et handelsskib på 5.000 BRT er 24.000 kr. (1996) og tager ca. 6 timer. Under kanalen åbnedes ved Rendsburg i 1961 en biltunnel.
- 1903 **Tour de France** "*Frankrig rundt*" køres for første gang fra 1. juli med 60 deltagere. Startende udenfor værtshuset Morgenreveille i Montegeron nær Paris. Ruten var dengang "*kun*" 2.428 km. Der kørtes dag og nat, kun 21 ryttere gennemførte med franskmænden Maurice Garin som vinder. Cykelløbet kaldes verdens hårdeste, det består i dag af 25 dagsetaper på tilsammen indtil 5.000 km. Løbet køres både som enkeltmands- og holdkonkurrence. Siden 1983 har Tour de France afsluttet løbet på Champs-Élysées. Christian Christensen var som den første dansker med i 1913. Den første dansker der gennemførte løbet, var Hans E. Andresen i 1965, hvor han blev nr. 62. Mogens Frey vandt som den første dansker i 1968 en etape. I 1996 vandt Bjarne Riis "*touren*" til alles overraskelse.
- 1906-1975 **Joséphine Baker** amerikansk-fransk varietékunstner som danser og sangerinde. Født 3. juni 1906. Debuterede 1923 i New York. Hun blev verdensberømt i 1926, da hun som entertainer optrådte kun iført et skørt af bananer. Fransk statsborger fra 1937. Uddannet pilot. Joséphine Baker adopterede børn fra forskellige nationer og førte en aktiv kamp mod race- og religionsfordomme. Har gæstet Danmark adskillige gange.
- 1946 **Unesco** - United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. FN's uddannelsesorganisation for undervisning, videnskab og kultur blev oprettet 4. nov. i Paris. Her åbnede det første møde 22. nov. af den franske udenrigsminister George Bidault.

1947 **Bjørn Nørgaard Sørensen** dansk maler og billedhugger. Bjørn Nørgaard er en særdeles alsidig kunstner. Han har arbejdet med happenings, aktioner, objekter, tegneserier, film, tv, udstillinger, skulpturer, billeder, tidsskrifter, bøger, demonstrationer, plakater, gartneri, trykkeri for at nævne de mest synlige.

Bjørn Nørgaard har været ansat som designer på Den Kongelige Privilegerede Porcelainsfabrik, og er repræsenteret på adskillige museer i vort land. Han har været med ved adskillige udsmykninger som fx Nørreport i Holstebro, hvor hans flotte "Himmelstiger" fungerer som gadebelysning. Udenfor stationsbygningen i Vejle mødes man af en 6-8 m høj, usædvanlig flot stensulptur, nærmest en obelisk også den kalder han "Himmelstigen." Inskriptionen lyder som følger:

*"Jeg Bjørn gjorde sammen med Henrik denne sten Eivind hjalp
lille Jan huggede den hos stenhugger Flemming i 1998
stenen er udført i samarbejd med DSB og Vejle Kommune."*

Desuden: "Nøgen kvindelig Kristus 1" fra 1969 på Børsen og "Thors Tårn" på 8x26 m. i Høje Tåstrup fra 1986.

Hans måske mest kendte arbejde er de elleve gobeliner, som Dronning Margrethe fik til sin 50 års fødselsdag. Historien bag gobelinerne er, at Riddersalen på Christiansborg i 1988 lånte ni gamle gobeliner fra Rosenborgs Riddersal, dem ville Rosenborg imidlertid gerne have tilbage, så derfor ønskede Dronning Margrethe sig elleve nye gobeliner til sin 50 års fødselsdag. Riddersalen på Christiansborg er rigtig stor 40 x 14 m og 10 m i højden, og der kan dækkes op til 350 gæster.

Der blev samlet 19 mio. kr. ind til dette formål. Maler og billedhugger Bjørn Nørgaard blev valgt til på gobelinerne at gengive Danmarks historie gennem tusind år fra vikingetid til fremtid. Skulle gobelinerne fremstilles i Danmark, ville det tage 60-70 år, derfor henvendte man sig til Frankrig, der har store gobelinvæverier Manufactures Nationale des Gobelins et de Beauvais et de la Savonnerie. På spørgsmålet til franskmændene om hvad det ville koste, fik man dette modspørgsmål "hvad har I?" "19 mio. kr." var svaret, indsamlet fra 71 danske virksomheder og flere fonde, og så svarede franskmændene: "Så koster det 19 mio. kr." Arbejdet har taget 12 år, omregnet har det taget over 600 arbejdsår, og den virkelige pris menes at ligge omkring 120 mio. kr., så den franske stat har i realiteten betalt langt den overvejende del af vore nye gobeliner. Årsagen hertil er, at franskmændene gerne ville holde gobelinvæverierne i gang, og der er meget få af sådanne arbejder. Noget andet er, at der også ligger en del prestige i at have fremstillet disse kunstværker.

Og det er virkelig et kunstværk. Helt utrolig mange detaljer op gennem hele Danmarks historie har Bjørn Nørgaard fået med på de 270 m². Selv regentparrets gravhund er repræsenteret. Et ganske enestående arbejde man kun kan beundre.

Den 17. maj 1999 klippede Kronprins Frederik det sidste tæppe af væven i Paris.

Den 8. okt. 1999 præsenteredes offentligheden for gobelinerne på Palais de Luxembourg i Paris. Dronning Margrethe indviede 12. april 2000 de 17 farvestrålende gobeliner i Riddersalen og forærede dem til den danske stat. Det er helt utroligt, hvad den mand kan. Nå ja, - han har da også lavet provokerende happenings som fx papkasser med sand og grus i, parterede heste for at sætte fokus på menneskeofringer i Biafra og Vietnam m.m. Bjørn Nørgaard var fra 1985-94 professor i billedhuggerkunst ved Det kgl. Danske Kunstakademi. Han er gift med billedkunstner Lene Adler Petersen har modtaget adskillige hædersbevisninger.

1949 **Atlantpagten** blev stiftet i Washington D.C. 4. april på amerikansk initiativ mellem følgende 12 lande Belgien, Canada, Danmark, Frankrig, Island, Italien, Luxembourg,

Nederland, Norge, Portugal, Storbritannien og USA. Alliancens formål er et politisk, økonomisk og militært samarbejde med kollektiv beskyttelse mod angreb udefra. De enkelte medlemslande beslutter selv år efter år, hvor mange penge og hvor meget materiel man ønsker at bidrage med, i modsætning til FN, der har faste mål for bidrag. Danmarks tiltrædelse vedtoges i Folketinget 24. marts 1949 efter en dramatisk debat. Forkortelsen **NATO** - North Atlantic Treaty Organization var på dette tidspunkt endnu ikke opfundet. Grækenland og Tyrkiet kom med i forsvarsalliancen i 1952, Vesttyskland i 1955 og Spanien i 1982. I 1966 trak Frankrig sig ud af det militære samarbejde, men fortsatte i det politiske og hovedkvarteret, der lå i Paris, blev flyttet til Bruxelles. Den 12. marts 1999 kom Polen, Tjekkiet og Ungarn med i alliancen, og 21. nov. 2002 Estland, Letland, Litauen, Rumænien, Slovakiet, Slovenien og Bulgarien. NATO tæller nu 26 medlemmer.

NATO-landenes samarbejde har bevirket, at de samlede forsvarsudgifter er faldet med 22%, mandskabsstyrken er reduceret med 24%, antallet af udstationerede soldater er faldet fra 450.000 til 150.000, udstationerede kampfly er faldet fra 845 til 252 og 90% af alliancens atomvåben er fjernet. "*Den kolde Krigs*" ophør har naturligvis ydet sit bidrag hertil, eller er det mon NATOs skyld, at "*Den Kolde Krig*" ophørte?

- 1952 **Det danske Hus**, Maison du Danemark, på Champs-Élysées i Paris fik 28. okt. muret den første sten af statsminister Erik Eriksen. Her er samlingssted for Den danske Kirke. Der findes galleri, andre udstillinger, flere butikker og restaurant, der også serverer på gaden.
- 1962 **Charles de Gaulle** Frankrigs præsident slipper 22. aug. for fjerde gang godt fra et attentat, da hans bil bliver beskudt med maskinpistol ved Villa-Coublay. Charles de Gaulle var Frankrigs præsident 1959-28/4 1969. Han trådte tilbage, fordi et forslag om en kommunalreform blev forkastet. Charles de Gaulle blev født 22. nov. 1890 og døde 9. nov. 1970.
- 1989 **Johan Otto von Spreckelsens Triumfbue** "*La grande Arche*" blev indviet 20. juli i Paris. Spreckelsens Triumfbue ligger i en lige linie fra Louvre og gennem Triumfbuen, en strækning på 11 km. Karmen, som den også kaldes, er 110x110x110 m. og vejer 300.000 tons. Stor nok til at Notre Dame katedralen kan stå oprejst under buen. Byggeriet har kostet 3 mia. fr. Efter en international konkurrence blev den danske arkitekt Johan Otto von Spreckelsen udvalgt i 1983 til at bygge dette store ministerielt administrationscenter i Paris. Som ingeniør på dette storslåede og fantastiske bygningsværk havde han Erik Reitzel. Alt det omkringliggende byggeri er skyskrabere i marmor, beton og glas, hvoraf flere virker som skulpturer. Området Défense er Paris svar på Manhattan i New York. Alt er der, bl.a. Europas største shoppingcenter på 120.000 m² og 70.000 arbejdspladser. Johan Otto von Spreckelsen er født 4. maj 1929, han døde ved egen hånd 16. marts 1987, og fuldførte dermed ikke byggeriet. Det skete efter store uoverensstemmelser med bygherrerne, der efter Spreckelsens mening gennemtvang ufornuftige materialebesparelser, hvad der også senere blev bevist. Spreckelsen var fra 1978 professor i arkitektur ved København Kunstakademi. Han har arbejdet for Unesco i Tyrkiet, været gæsteprofessor i Ohio, USA, tegnet Nikolaj-kirkerne i Hvidovre og Esbjerg, Stavsholtkirken og Vangede Kirke.
- 1993 **Kuben**, eller "*Hezekiels Skammel*" som er kunstværkets officielle navn, opstilles i Ringkjøbings første rundkørsel ved indfaldsvejen fra Herning. Den 7x7x7 m store og såvel dag som nat iøjnefaldende kæmpejern i beton er, trods mange protester under fødselen, hurtigt blevet anerkendt som byens vartegn. Kunstværket er udført af Henrik

Have, No, der har hentet ideen fra profeten Hezekiel i Det Gamle Testamente. Hezekiel er den samme som Ezekiel.

1996

Bjarne Riis født 3. april 1964. Vinder årets Tour de France under utrolig stor opmærksomhed. Han får kælenavnet "*Ørnen fra Herning*" grundet hans specielle evner til bjergkørsel. Kåredes af Danmarks Idrætsforbund som Årets Sportsnavn 1996. Han blev professionel i 1986, har vundet etapesejre i Giro d'Italia 1989 og 93, fire etaper i Tour de France 1993-94-96. Dansk mester 1992-95-96. Desuden blev han nr. fem i Tour de France 1993 og nr. tre i 1995. Men dopingspøgelset var med på bagagebæreren. Den første Tour de France kørtes i 1903. Den første dansker, der gennemførte løbet, var Hans E. Andresen.

Frede Lauritsen

Tidligere udgivelser:

- 1980 Andorra
1987 Arnold - novelle
1990 Thailand på godt og ondt
1991 Sydamerika Chile - Brasilien
1992 "Jambo" Kenya - du forunderlige land
1993 Barnløshed - adoption
1994 En lille bid af tilskudssamfundet: "Jeg løfter røret"
1994 Tidsbilleder. Kronologisk leksika. Ajourføres løbende
1994 Leksikassen. Ord jeg er ramlet i uden til fulde at forstå. Ajourføres løbende
1995 De Slesvigske Krige
1995 Østeuropa i forandring
1995 Colombia - smuk og mangfoldig
1996 Hærvejens historie - i cykelhøjde
1996 Øretæver i tilværelsen
1996 Æseløre - litteraturanmeldelser. Ajourføres løbende
1997 En dag i 1997
1997 Budapest & Ungarn - i efterårsdragt
1997 Lolland-Falster & Møn - i cykelhøjde
1997 Ego - det bevidste jeg
1998 En lille stump af det mægtige Kina
1998 Storebælt - i cykelhøjde
1999 Skt. Petersborg - paladsernes by bygget på sumpen
1999 Sjælland Stevns - Masnedø - Asnæs - i cykelhøjde
1999 Et eventyr om julenissens morgensvømmetur
2000 Madeira - en blomstrende ø
2000 Rom - Den evige Stad
2001 En lille stump af Himalaya - verdens tag
2001 Samos - en ferieø for alle
2001 Samsø - i cykelhøjde
2002 Limfjorden øst - i cykelhøjde
2002 Vest Stadil Fjord - i cykelhøjde
2002 Wien - musikkens by
2002 Mozart - hvordan var han egentlig?
2002 Egypten - Nilens gave
2003 Steen Steensen Blicher - hvordan var han egentlig? (Redigeret 2010)
2003 Vietnam - Østens smukke, venlige land i forandring
2003 Limfjorden vest - i cykelhøjde
2004 Grænselandet - i cykelhøjde
2005 H.C. Andersen - hvordan var han egentlig?
2005 Mexicos - Store Riger
2005 Sjælland nord - i cykelhøjde
2005 Paris - byernes by
2006 IKA MARKED - gennem 27 år
2006 Skal vi hejse Dannebrog, eller skal vi brænde det?
2006 Hven - i cykelhøjde
2006 Sydfyn og Det Fynske Øhav - i cykelhøjde
2006 Bulgarien - et smukt og alsidigt land
2006 Sydafrika - en regnbuenation
2007 Søren Aabye Kierkegaard - hvordan var han egentlig?
2007 Kaj Munk - hvordan var han egentlig?
2007 Vendsyssel - i cykelhøjde
2007 N.F.S. Grundtvig - hvordan var han egentlig?
2007 Cornwall - den sydvestlige del af England
2008 Læsø "Kattegats Perle" - i cykelhøjde
2008 Ti Radioforedrag - fra The Big Bang til år 1380
2009 Ti Radioforedrag - fra år 1380 til år 1682
2009 Chile - det lange land i ly af Andesbjergene Peru - inkaernes land
2009 Lissabon - en smuk og alsidig by
Frede Lauritsen - Herningvej 7B^{1.1.} 6950 Ringkjøbing Tlf: 97 32 15 32 fredelau@webspeed.dk